

Tarja Lantta
Hanna Uosukainen

YHTEISÖLLISYYDEN JA
VIRIKKEELLISYYDEN MERKITYS
IKÄÄNTYNEIDEN ASUNNON
VALINNASSA

Opinnäytetyö
Geronomi

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Tarja Lantta ja Hanna Uosukainen	Geronomi (AMK)	Tammikuu 2020
Opinnäytetyön nimi		
Yhteisöllisyyden ja virikkeellisuuden merkitys ikääntyneiden asunnon valinnassa		45 sivua 8 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kuusikkoaho Oy		
Ohjaaja		
Lehtori Marko Raitanen (XAMK)		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tilaaja on outokumpulainen Kuusikkoaho Oy. Kuusikkoaho Oy kehittää suomalaista asumista siten, että ikääntyminen olisi entistä parempi ja arvostetumpi kokemus. Kuusikkoaho suunnittelee ja rakennuttaa laadukkaita Virkkulankylä-konseptin mukaisia yhteisöllisiä asuin ympäristöjä maalle ja kaupunkeihin. Virkkulankylä-konseptin ydinajatuksena on tuoda kolmannessa iässä olevat asumaan palveluiden lähelle, ja näin mahdollistaa kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Opinnäytetyön aihe määräytyi tilaajan toiveen mukaan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kvantitatiivisen kyselytutkimuksen avulla selvittää Kouvolan Asuntomessuilla 2019 Virkkulankylään tutustuneiden yli 50-vuotiaiden henkilöiden mielipiteitä yhteisöllisyyden ja virikkeellisuuden merkityksestä asunnon valinnassa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kuusikkoaho Oy:lle sellaista tietoa yhteisöllisyyden ja virikkeellisuuden vaikutuksesta sekä kiinnostavuudesta asunnon valintaan, jota he voivat mahdollisesti käyttää hyväkseen kehittäessään ja suunnitellessaan tulevia Virkkulankyläiä sekä näiden kohteiden mainontaa ja markkinointia.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusaineisto kerättiin paperisella kyselylomakkeella. Vastauksia kyselyyn saatiin 92 kappaletta. Tutkimusaineiston strukturoidut kysymykset analysoitiin Webropol-ohjelmalla. Webropol-ohjelma tuotti vastauksien pohjalta lukumääräiset ja prosentuaaliset jakaumat sekä vaakapylväskuviot. Tuloksia analysoimme myös ristiintaulukoimalla iän ja sukupuolen vaikutusta tuloksiin. Avoimia kysymyksiä analysoimme teemoittelun avulla.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että virikkeellisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys ikääntyvien asunnon valinnassa on vielä melko vähäistä. Asunnon valintaan vaikuttavat palveluiden läheisyys sekä asunnon- ja asuin ympäristön esteettömyys. Sukupuolella ei ole kovinkaan suurta vaikutusta tuloksiin. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että virikkeellisuuden ja yhteisöllisen asumisen tuntemus on vielä melko vähäistä, mikä on aiheuttanut epäilyjä asumismuodon toimivuudesta. Tämän vuoksi tarvitaan lisää kokemuksellista tietoa ja vuorovaikutteista keskustelua, jotta ennakkoluulot ja asenteet saataisiin muuttumaan myönteisempään suuntaan.</p>		
Asiasanat		
yhteisöllisyys, yhteisöasuminen, virikkeellisyys, yksinäisyys, osallisuus		

Author (authors)	Degree	Time
Tarja Lantta Hanna Uosukainen	Bachelor of Social Services and Health Care	January 2020
Thesis title The significance of communality and stimulation when elderly people choose apartment		45 pages 8 pages of appendices
Commissioned by Kuusikkoaho Oy		
Supervisor Marko Raitanen		
<p data-bbox="164 801 300 835">Abstract</p> <p data-bbox="164 875 1461 1088">This thesis was commissioned by Kuusikkoaho Ltd from Outokumpu. Kuusikkoaho Ltd develops Finnish living so that aging would be an improved and more valued experience. Kuusikkoaho Ltd designs and builds high-quality living environments in the countryside and in towns in accordance with the Virkkulankylä concept. The core idea of concept is to bring aged people to live near the services and thus enable them to live at home as long as possible. The subject of the thesis was determined by the request of Kuusikkoaho Ltd.</p> <p data-bbox="164 1128 1461 1308">The aim of this thesis was, with the help of a quantitative survey executed during Kouvola Housing Fair 2019, to study whether people over the age of 50 consider communality and stimulation significant aspects when choosing an apartment. The objective of the thesis was to produce information for Kuusikkoaho that they could use when developing and planning future Virkkulankylä concepts, as well as in their advertising and marketing.</p> <p data-bbox="164 1348 1461 1561">The research material of the thesis was collected by using paper questionnaire. A total of 92 replies were received. The structured questions of the research material were analysed by the Webropol program, which produced numerical and percentage distribution as well as bar charts based on the replies. The results were analysed also by cross classification and by viewing the influence of age and sex on the results. Open questions were analysed by thematic analysis.</p> <p data-bbox="164 1601 1461 1892">The results show that the importance of stimulation and communality is still quite low when aged people choose an apartment. Instead, proximity of services as well as accessibility of the apartment and the living environment influence the selection of the apartment. Sex did not have a significant influence on the results. As a conclusion, it can be said that the knowledge and understanding of stimulation and communality living are still quite low, which has raised doubts about the functioning of this type of housing. Therefore, more experiential knowledge and interactive discussion is needed, so that prejudices and attitudes would change into a more positive direction.</p>		
<p data-bbox="164 1977 320 2011">Keywords</p> <p data-bbox="164 2045 1126 2078">communality, community living, stimulation, loneliness, participation</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	Tilaajan esittely.....	7
2.2	Kouvolan Virkkulankylä.....	8
2.3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	9
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
3.1	Viriketoiminta ja virikkeellisyys.....	10
3.2	Yhteisöllisyys	12
3.3	Yhteisöasuminen	15
3.4	Osallisuus ja toimijuus	16
3.5	Yksinäisyys.....	19
4	EDELTVÄT TUTKIMUKSET	20
5	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	21
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	22
6.1	Tutkimusmenetelmä ja kyselylomake	22
6.2	Aineiston hankinta ja kohderyhmä	23
6.3	Aineiston analyysi.....	25
6.3.1	Kvantitatiivinen tutkimus	25
6.3.2	Kvalitatiivinen tutkimus.....	25
7	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	26
7.1	Eettisyys	26
7.2	Luotettavuus	27
8	TULOKSET.....	29
8.1	Strukturoidut kysymykset.....	29
8.2	Avoimet kysymykset	34
9	YHTEENVETO	36
9.1	Jatkotutkimusehdotukset	36

9.2 Pohdinta	36
LÄHTEET.....	41

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Avoimet vastaukset kysymykseen 6

Liite 3. Avoimen vastaukset kysymykseen 10

Liite 4. Avoimet vastaukset kysymykseen 11

1 JOHDANTO

Miksi kaupungissa kärsitään yksinäisyydestä, vaikka naapuri on muutaman metrin päässä? On hyvin todennäköistä, että myös seinän takana asuva ikääntynyt naapuri kärsii yksinäisyydestä. On kaikkien hyöty, että hyvällä tilojen suunnittelulla ja yhteisöllisyyttä lisäämällä voidaan lisätä kohtaamisia sekä vuorovaikutusta. Kohtaamiset ja vuorovaikutus lisäävät asukkaiden yhteiskokemuksen tunnetta, joka on omiaan lisäämään turvallisuuden tunnetta. Yhteisöllinen asumismuoto edistää ja helpottaa samanhenkisten asukkaiden osallistumista yhteiseen toimintaan. Asukkaiden yhteistoiminta ja vuorovaikutus lisäävät heidän merkityksellisyyden tunnetta sekä elämän tarkoituksellisuuden tunnetta. Yksinäisyyttä ja turvattomuutta koetaan nyky-yhteiskunnassa hyvin paljon. Yhteisöasumisen mukanaan tuoma yhteisöllisyys voisi lisätä naapuriavun merkityksen ymmärtämistä ja hyväksymistä.

Movage-hankkeen loppuraportissa Outi Jolanki (2015) toteaa, että yhteisöllinen asuminen ei varmaankaan ole yleislääke turvattomuuden ja yksinäisyyden tunteisiin. Yhteisöllinen asuminen tarjoaa kuitenkin vaihtoehdon, joka tavallista asumista paremmin voi tukea sosiaalista aktiivisuutta, hyvinvointia ja osallistumista lähiyhteisön toimintaan.

Seniorivaiheeseen on tulossa ikäluokka, jolla on korkeammat odotukset elämänlaadusta ja asumisesta kuin edellisillä ikäluokilla. Useat heistä on saattanut erota epätyytyvästä parisuhteesta ja elävät tämän vuoksi yksin. Negatiivinen puoli tässä on se, että he ovat hauraina vuosinaan yksin, ilman puolison apua ja hoivaa. Yhteisöllinen asuminen on yksi vaihtoehtoinen asumismuoto ikääntyville. Asuinyhteisössä asukkaat tuntevat paremmin toisensa kuin tavallisessa kerrostalossa. Tämä vähentää yksinäisyyttä, lisää turvallisuutta ja keskinäistä luottamusta sekä helpottaa avun pyytämistä. Asukkaat tuntevat olevansa vastuussa itsensä lisäksi myös naapureistaan. (Glass 2013.)

Yhteisöllisen asumisen juuret löytyvät jo yli 30 vuoden takaa Tanskasta, mutta Suomessa yhteisöllinen asuminen on melko uusi asumismuoto. Tanskassa on rakennettu 80-luvulta lähtien 250 senioreiden asuinyhteisöä, joista suurin osa on vieläkin toiminnassa. Yhteisöllinen asuminen on suosittua myös esimerkiksi Ruotsissa ja Hollannissa. (Pedersen 2015.) Yhdysvalloissa, Kanadassa

ja Iso-Britanniassa monisukupolviset asuinyhteisöt ovat yleisempiä kuin ikärajatut yhteisöt (Jolanki ym. 2017, 14). Suomen tunnetuin senioreiden asuinyhteisö on Loppukiri Helsingissä, joka on ikääntyneiden itsensä perustama ja hallinnoima yhteisö.

Yksi sosiaalityön suurimmista haasteista on vanhusten asuminen. Miten voidaan turvata itsemääräämisoikeus sekä fyysinen turvallisuus? Halutaan myös turvata vanhusten kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Sosiaalityöntekijät joutuvat usein miettimään, milloin vanhukselle on oikea aika muuttaa palveluasumiseen ja lopulta vanhainkotiin. (Niemelä 2007, 177–178.)

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tilaajan esittely

Opinnäytetyömme tilaaja on outokumpulainen Kuusikkoaho Oy. Kuusikkoaho Oy kehittää suomalaista asumista siten, että ikääntyminen olisi entistä parempi ja arvostetumpi kokemus. Suomalaisen asumisen muutoksesta on tavoitteena tehdä mahdollisimman turvallista ja laadukasta. Kuusikkoaho Oy suunnittelee ja rakennuttaa laadukkaita Virkkulankylä-konseptin mukaisia yhteisöllisiä asuinympäristöjä maalle ja kaupunkeihin ”kolmannen iän” asukkaille eli senioreille.

Kuusikkoaho Oy:n tarina alkoi yrittäjä Leo Tolosen jäätyä eläkkeelle, jolloin hän alkoi miettimään, millaisissa oloissa hän itse haluaisi asua. Näin sai alkunsa ajatus yhteisöllisestä asumisesta. Leo Tolonen alkoi kehittää ajatusta muutaman muun vanhustyön asiantuntijan kanssa, ja näin syntyi Virkkulankylä-konsepti. Leo Tolonen toimii Kuusikkoaho Oy:n toimitusjohtajana. Liiketoimintajohtajana toimii Saira Partanen ja hallintojohtajana Tuija Nenonen. (Kuusikkoaho 2018.)

Kuusikkoaho Oy:n tytäryhtiö on Virkkulankylä Oy. Virkkulankylä on Kuusikkoaho Oy:n kehittämä rakentamisen, arkkitehtuurin, asumisen sekä hoivapalvelut yhdistävä konsepti. Virkkulankylä-konseptin ydinajatus on tuoda yli 55-vuotiaat kansalaiset asumaan keskeisille paikoille palveluiden ääreen ja mahdollistaa heidän kotona asumisensa mahdollisimman pitkään. Virkkulankylä Oy

toimii asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen eli ARA:n rahoituksella rakennettavien kohteiden rakennuttajana. Kuusikkoaho Oy toimii vapaarahoitteisten kohteiden rakennuttajana. Keskeisimpiä yhteistyökumppaneita ovat rakennusliikkeet, kunnat ja hoivapalvelut, joiden kanssa he suunnittelevat ja toteuttavat asuinympäristöjä, palveluita ja virikkeellisyttä. (Kuusikkoaho 2018.)

2.2 Kouvolan Virkkulankylä

Outokumpulainen Kuusikkoaho Oy, Suomen asuntomessut ja Kouvolan kaupunki yhdessä rakennuttivat Kouvolan vuoden 2019 asuntomessualueelle uudenlaisen kyläyhteisön, Virkkulankylän. Messualueelle rakennettiin kahdeksan neljän huoneiston taloa sekä erillinen kylätalo. Asunnot ovat yksiöitä ja kaksioita, joissa on perustyyppinen keittiö, oma kylpyhuone sekä säilytystilaa vaatteille. Jokaisessa asunnossa on oma sisäänkäynti ja terassi. Jokaisessa asuintalossa on asukkaille yhteinen oleskelutila, sauna sekä pesuhuonetilat. Virkkulankylä-konseptissa toteutetaan yhteisöllistä asumista.

Pioneeripuisto ja Kymijoki tarjoavat asukkaille hienot ulkoilumaastot lähellä kotia. Kouvolan kohteen asunnot ovat vuokra-asuntoja. (Nenonen 2018.) Korian pioneeripuisto sijaitsee kuuden kilometrin päässä Kouvolan keskustasta ja melko lähellä ovat myös Korian taajaman peruspalvelut.

Kouvolan Virkkulankylässä asukkaiden tulee olla vähintään 55-vuotiaita. Jos hakijoita on enemmän kuin asuntoja, valitaan asukkaat kahden kriteerin perusteella. Ensimmäinen kriteeri on tämänhetkinen asumisjärjestely eli asunnon tarve. Toinen kriteeri on varallisuus ja tulot. Heikompi tuloiset ovat valinnassa etusijalla.

Kymsote järjestää tarvittaessa kotihoidon palvelut asukkaille. Ideana kuitenkin on, että asukkaat auttaisivat toinen toisiaan, ja kotihoidon palveluille ei olisi niin suurta tarvetta. Kyse on kuitenkin ikääntyneistä ihmisistä, eli lääkehoidolliset ja yleisesti hoidolliset asiat hoitaa ammattilainen. Tavoitteena on, että asukkaat voivat asua omassa kodissaan myös silloin, kun hoivan tarve kasvaa ikääntymisen myötä. (Nenonen 2018.)

Jyväskylässä sijaitsevassa Ilona-talossa työskentelee osa-aikainen asukastoinnin ohjaaja. Ohjaajan työhön kuuluu yhteisen toiminnan koordinointi, avustaminen toiminnan järjestämisessä ja yhteydenpito yhteistyötahoihin. Lisäksi hän ohjaa sosiaali- ja terveystalveluiden sekä erilaisten etuuksien hankinnassa. Tärkeää on olla läsnä asukkaiden elämässä. (Jolanki 2017, 24.) Samanlaista toimintatapaa on harkittu myös Kouvolan Virkkulankylään. Nähtäväksi jää, palkataanko Kouvolaan vastaavanlainen ohjaaja.

Virkkulankyliin voidaan perustaa oma yhdistys Virkkulanystävät ry, jonka jäsenet koostuvat kylän ja lähiseudun asukkaista. Yhdistyksen tavoitteena on ohjata toimintaa eteenpäin asukaslähtöisesti. Yhdistyksen toimintaa voidaan rahoittaa erilaisilla avustuksilla sekä jäsenet voivat itse hankkia varoja omilla toimillaan. Tällä hetkellä painopiste on vapaaehtoistyössä, mutta tulevaisuudessa yhdistykseen saatetaan palkata yksi tai useampi työntekijä. (Virkkulanystävät.)

2.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kyselytutkimuksella Kouvolan Asuntomessuilla 2019 Virkkulankylään tutustuneiden ikääntyvien mielipiteitä yhteisöllisyyden ja virikkeellisyyden merkityksestä asunnon valinnassa. Tarkoituksena oli lisäksi kerätä yksityiskohtaisempaa tietoa eri viriketoimintojen sekä yhteisöllisyyttä edistävien asioiden kiinnostavuudesta ja merkityksellisyydestä. Kyselyllä haluttiin myös selvittää asukaslähtöisen viriketoiminnan toimivuutta ja mahdollisia esteitä.

Tavoitteena oli saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Millainen yhteisöllisyys ja virikkeellisyys houkuttelevat muuttamaan Virkkulankylään?
- Mitkä ovat viriketoiminnan mahdollisuudet, kun aktiivisuus lähtee asukkaista itsestään?
- Mikä edistää asuinyhteisön yhteisöllisyyttä?

Toimeksiantajan toiveesta kysely tehtiin nimenomaan Virkkulankylän kohteeseen tutustuneille messuvieraille. Haastateltavien tuli olla henkilöitä, jotka voisivat ikänsä puolesta olla mahdollisia Virkkulankylän tulevia asukkaita.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kuusikkoaho Oy:lle tärkeää tietoa yhteisöllisyyden ja virikkeellisyyden vaikutuksesta asunnon valinnassa. Tavoitteena oli myös, että toimeksiantaja voi käyttää tutkimuksen tietoja hyväkseen kehittäessään ja suunnitellessaan tulevia Virkkulankyläjä sekä niiden markkinointia ja mainontaa.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Viriketoiminta ja virikkeellisyys

Ikääntyneille on tarjolla erilaisia asumismuotoja, senioritaloja, joissa alaikäraja voi olla 55 vuotta tai asuintaloja, joissa asuu kaikenikäisiä. Asuntojen ja asuinalueiden viihtyisyyteen, esteettömyyteen, yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen on alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Nykypäivänä erilaiset hoivakodit tarjoavat asukkailleen virikkeitä ja harrastuksia. Ne markkinoivat itseään tarjoamallaan virikkeillä ja harrastuksilla. Enää ei pelkästään turvallisella ja esteettömällä asunnolla ole merkitystä.

Vanhustyön tavoitteena on ikääntyneen toimintakyvyn ja hyvän mielen säilyminen mahdollisimman pitkään. Virikkeellisyys ja viriketoiminta pitävät yllä toimintakykyä sekä hyvää mielialaa. Mielekkään tekemisen puute voi johtaa pitkästymiseen ja alavireisyyteen, mikä voi puolestaan kiihdyttää passivoitumista sekä sosiaalisten suhteiden heikkenemistä. Mielekäs tekeminen aktivoi omien voimavarojen käyttöä. Näin taidot ja kyvyt säilyvät, sekä saavutetaan osallisuuden ja tarpeellisuuden tunne. Viriketoiminta pitää yllä niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalista toimintakykyä. (Airila 2002, 5.)

Asuin- ja elinympäristön viihtyisyys ja toimivuus ovat merkittäviä tekijöitä hyvinvoinnin ja selviytymisen edistämisessä. Ympäristön tulee aktivoida asukkaita ja tukea heidän fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista toimintakykyään. Myös palveluiden tulee olla lähellä, jotta arki sujuu ongelmitta. (Siitonen 2016,

534.) Korian asuntomessualueella luonnon läheisyys edistää ulkona liikkumisen mielekkyyttä. Kymijoen rannassa on kauniit lenkkimaisemat ja läheisessä metsässä voi käydä poimimassa sieniä sekä marjoja. Korian keskustan palvelut ovat lähellä asuntomessualueita.

Ikäikäillä ihmisillä täytyy olla mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää, iästä ja toimintakyvystä riippumatta. Hyvä elämänlaatu koostuu monista tekijöistä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, hoidosta ja huolenpidosta, sekä itsemääräämisoikeuden ja toimivan arjen turvaamisesta. Iäkäs ihminen on aina osallistuja ja toimija omien voimavarojensa mukaisesti. Hän itse valikoi kiinnostuksen kohteensa, toimintatapansa, asettaa omat tavoitteensa, sekä arvioi omaa toimintaansa. (Laatusuositus 2017–2019, 13.)

Ikääntyneet ihmiset ovat tulevaisuudessa parempikuntoisia ja maksukykyisempiä, sekä entistä heterogeenisempiä. Palveluiden laatu ja määrä sekä yksilöllisyys ovat asioita, joita odotetaan saatavan. Aktiivisuutta ja vapaa-ajan toimintaa määrittää entistä enemmän yksilö itse. Hän määrittelee toiminnan ja sen merkityksen sekä ajankäytön. (Pikkarainen 2007, 112.)

Ihmisen vanhetessa, hän tulee riippuvaisemmaksi muista ihmisistä. Erilaisiin toimintoihin osallistuminen ei ole enää itsestään selvää. Elämä voi tällöin muuttua yksitoikkoiseksi ja sisällöltään köyhäksi. Kaikenikäiset ihmiset kaipaavat ympärilleen toimintaa ja muita ihmisiä. Vanhusten syrjäytymistä voidaan vähentää viriketoiminnan avulla sekä lisäämällä osallisuuden ja tarpeellisuuden tunnetta. Viriketoiminnan kautta saa sisältöä elämään, ja yhteys itseän ja ympäristöön hahmottuu paremmin. (Kan & Pohjola 2012, 78.)

Ikääntyvien ihmisten mielenterveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät. Mielekkääseen tekemiseen osallistuminen, erilaiset tapahtumat ja sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä, ja niillä on positiivinen vaikutus ikääntyneiden mielenterveyteen. Näitä pidetään tärkeinä osatekijöinä elinikäiselle terveydelle ja ne mahdollistavat kognitiivisen, emotionaalisen ja sosiaalisen toimintakyvyn. Erilainen viriketoiminta, yhteisöllisyys ja yhteiset kokemukset auttavat lievittämään yksinäisyyden tunnetta ja ehkäisemään myös masennusta. Luovan toiminnan, liikunnan ja hengellisten tapahtumien on havaittu edistävän mielenter-

veyttä. Osallistuminen sosiaaliseen toimintaan voi ehkäistä myös syrjäytymistä ja eristäytymistä sekä vahvistaa elämönhallintataitoja. (Lassander ym. 2013, 34–36, 49.)

Ikäihmisille on merkityksellistä osallistua sellaiseen virike- ja virkistystoimintaan, jotka he itse kokevat itselleen hyödylliseksi. Toiminnassa on tärkeää, että ikäihmiset kokevat itsenäisen suoriutumisen mahdollisuuden sekä itsemääräämismahdollisuuden. Tämä on erityisen tärkeää heidän voimavarojen vahvistumisen kannalta. Sosiaalisia suhteita korostavat toimintatavat tukevat myös voimavaroja. (Mäkinen 2009, 111.)

Heiskanen ym. (2014, 36) toteavat opinnäytetyössään, että viriketoiminta on ikäihmisten perusoikeus. He toteavat havainneensa viriketoiminnan tuovan ikäihmisten elämään merkittävästi positiivisia vaikutuksia. Viriketoiminta edistää toimintakykyä ja näin lisää osallisuutta. Asioiden jakaminen sekä yhdessä tekeminen luo ihmisten välille yhteisöllisyyttä.

Laineen (2011, 57–58) opinnäytetyössä tulee viriketoiminnan merkitys esille osana kuntouttavaa vanhustyötä. Viriketoimilla voidaan jopa hidastaa toimintakyvyn heikkenemistä. Viriketoiminta voi myös parhaimmillaan antaa vanhuksille tunne-elämyksiä, jotka koskettavat heitä ja jotka antavat heille ymmärrystä elettyä elämää kohtaan ja mahdollisuuksia kokea elämänsä merkitykselliseksi. Viriketoiminta voi tuoda myös esiin vanhuksessa itsessään olevia voimavaroja. Viriketoiminnan jakaminen eri muotoihin, arjen virikkeellisyteen ja ohjattuun viriketoimintaan lisäävät vanhuksen toimintakykyä, omatoimisuutta ja osallisuutta. Ohjatun viriketoiminnan tulisi olla säännöllistä ja hyvin suunniteltua toimintaa.

3.2 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyttä voi olla vaikea määritellä tarkasti, koska sen merkitys vaihtelee asiayhteyden mukaan. Mutta yhteisöllisestä asumisesta puhuttaessa voidaan ajatella, että kylämäisyys herätetään uudelleen henkiin. Yhteisöllisyydellä voidaan vähentää yksinäisyyttä: arkiaskareita tehdään yhdessä, ja naapurit voivat olla toisilleen hyvä resurssi. (Korpela 2014, 13.) Yleisesti ajatellen yhteisö on sosiaalinen verkosto, johon kuuluu enemmän kuin kaksi henkilöä ja jota

luonnehtivat yhteiset arvot sekä yhteinen toiminta. Vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat keskeisiä yhteisöllisyyden määrittäjiä. Yhteisön jäsenillä on oltava jotain yhteistä. (Jolanki ym. 2017, 11.) Yhteisöllisyys perustuu vuorovaikutussuhteisiin erilaisissa ryhmissä, kuten työyhteisössä, paikallisyhteisössä tai perheessä. Yhteisöksi voidaan kutsua periaatteessa mitä tahansa vuorovaikutusjärjestelmää. (Roivanen & Ranta-Tyrkkö 2016, 8.) Meistä jokainen kuuluu johonkin yhteisöön. Esimerkki yhteisöjä voivat olla oma perhe, taloyhtiö, harrasteryhmä tai työyhteisö.

Yhteisöllisyys ei synny pelkän yhteisen asuinrakennuksen avulla. Yhteisöllisyyden luominen vaatii myös sosiaalisen rakenteen, suhteiden sekä yhteisten pelisääntöjen luomista. Yhteisöllisessä talohankkeessa mukana olevien on oltava hyvin tietoisia yhteisöllisistä tavoitteista. Heidän on myös ymmärrettävä mitä yhteisöllisyys heiltä itseltään vaatii. Säännöt ja yhteisten asioiden hallinnointi on sovittava selkeästi. Joillakin yhteisöillä voi olla yhteinen aate tai elämäntarkoituksellinen päämäärä, esimerkkeinä hengelliset yhteisöt tai ekoyhdistykset. (Korpela 2014, 37.)

Pelkästään yhteisön olemassaolo ei kerro sitä, koetaanko yhteisö hyvänä ja edistääkö se jäsentensä hyvinvointia. Hyvää yhteisöä kuvaavia sanoja ovat esimerkiksi tasa-arvoisuus, itsemääräämisoikeus, turvallisuus, luottamus, vastuunkantaminen, toisten kunnioittaminen sekä vastavuoroisuus. Velvollisuus ja vastuunkanto yhteisöllisyydestä puhuttaessa tarkoittaa sitä, että jäsenet toimivat yhdessä ja ottavat vastuuta yhteisön toiminnasta ja sen toteuttamisesta. (Jolanki ym. 2017, 12.) Parhaimmillaan toimiva yhteisö antaa tukea ja auttaa yksilöä selviytymään vaikeinkin aikoina. Yhteisöllisyys on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin ja terveyteen.

Yhteisöllisyys omalta osaltaan mahdollistaa sen, että kaikki voivat olla osallisia siinä, mitä tapahtuu. Yhteisöt, joissa jäsenillä on aktiiviset roolit ja joissa jäsenet saavat äänensä kuuluville, koetaan myönteisiksi. Demokratia edesauttaa yhteisöllisyyttä, ja yhteisöllisyydellä voidaan edistää demokratiaa. Demokratia on osa osallistumisen kulttuuria. (Jaakkola 2015, 37.)

Mitä tiiviimpi yhteisö on, sitä enemmän se vaatii yksilöiltä. Mukana saattaa olla myös ns. vapaamatkustajia, jotka vain hyötyvät yhteisön toiminnasta, mutta eivät ota vastuuta siitä samalla tavalla kuin muut. Yhteisöllisyyden tavoite ei aina onnistu. Jotkut voivat tuntea yhteisen toiminnan painostuksena ja itsemääräämisoikeuden rajoittamisena. (Jolanki ym. 2017, 12.)

Yhteisöllisyyteen liittyy kokemuksellisuus, se tuntuu joltakin. Perustana tälle on liittyminen yhteisöön. Yhteisöllisyyden kokemus liittyy vuorovaikutukseen. Tunnusmerkkejä hyvälle yhteisöllisyydelle ovat dialogisuus ympäristön kanssa ja avoimuus. Yhteisön jäsenillä on mahdollisuus osallistua toimintaan kykijensä mukaan, jolloin toteutetaan yhteisiä sopimuksia. (Raina 2012, 13, 27–28.)

Yhteisön jäsenten ja ympäristön suhteeseen kuuluvat demokraattisuus, dialogisuus ja avoimuus. Näillä elementeillä saavutetaan hyvä yhteisöllisyyden tunne, joka tuo jäsenilleen turvan, yhteenkuuluvuuden ja luottamuksen tunteen avun saamisesta tarvittaessa. Yhteisö mahdollistaa jäseniensä osallistumisen toimintaan, josta he saavat kokemuksen osallisuudesta. Yhteisössä yhteisiin arvoihin perustuen sovitaan pelisäännöt, joiden mukaan toimitaan. (Raina 2012, 210.)

Klassisen sosiologian yhteisökäsitteessä emotionaalinen kokemus yhteisöön kuulumisesta on tärkeää yhteisöllisyydessä. Yhteenkuuluvuuden tunne lujittaa ihmisten välistä sosiaalista sidettä. Modernisaation seurauksena yhteiskunnalliset suhteet monimuotoistuvat ja monimutkaistuvat. Monimuotoistumisen mukana myös sosiaaliset siteet muuttuvat. (Aro 2011, 38–39.)

Hyvää elämää omassa kodissa tukevat eri toimijoiden tarjoamat palvelut, osallistumisen mahdollistava ympäristö ja asukkaiden keskinäinen kanssakäyminen sekä vastavuoroisuus. Yhteisöllisyyden on koettu lisäävän vuorovaikutusta, luottamusta, turvallisuuden ja tarpeellisuuden tunnetta sekä mielekkään tekemisen mahdollisuuksia. Vastaavasti toimettomuuden, turvattomuuden ja yksinäisyyden tunteet vähenevät. Yhteinen toiminta lisää koettua osallisuuden ja hyvinvoinnin tunnetta.

3.3 Yhteisöasuminen

Pohjoismaisen mallin mukaisesti rakennetuissa yhteisötaloissa on enemmän yhteisiä tiloja kuin tavallisissa kerrostaloissa. Tilat on varustettu niin, että ne mahdollistavat asukkaiden arkisen yhdessäolon. Kodin toimintoja on mahdollista laajentaa oman asunnon oven ulkopuolelle. (Korpela 2014, 66.)

Yhteisöasumisen pohjoismainen malli tarkoittaa sitä, että jokaisella taloudella on omat yksityiset tilansa, elämäntapansa ja arvonsa, mutta sen lisäksi yhteisössä tehdään tietoista yhteistyötä. Asunnot ovat asukkaiden yksityistä aluetta ja ne ovat normaalisti varustettuja. Tämän lisäksi talossa on yhteistoimintoihin ja harrastuksiin tarkoitettuja tiloja. Pientalorykelmän lisäksi voi olla myös yhteistalo, jossa nämä tilat sijaitsevat. Yhteisiä toimintoja voi olla esimerkiksi ruokailu, saunominen, yhteiset harrastukset, juhlat, talkoot ja yhteisten tilojen huolto. (Korpela 2014, 83–84.) Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää myös sitä, että yhden asukkaan taksimatka teatteriin voi tuntua kalliilta, mutta jos lähti-jiötä on kolme, on matka henkeä kohden huomattavasti halvempi.

Yhteisöasumisen pohjoismainen malli on lähtöisin Tanskasta ja Ruotsista 1960–1970-luvuilta, ja sitä toteutetaan tänä päivänä ympäri maailmaa, jopa Yhdysvalloissa. Ruotsiksi yhteisöasuminen on *kollektivhus* tai *bo i gemenskap (BIG)*, tanskaksi *bofaelleskab* ja englanniksi *cohousing*. Suomessa ei vielä ole vakiintunutta termiä kyseiselle asumisen mallille. Yhteisöasumisen malli on kasvattanut suosiotaan Pohjoismaissa ja muualla maailmassa. Myös Suomessa ollaan kiinnostuttu kyseisestä asumismallista, ja tästä esimerkkeinä ovat Tuulenkylän taloyhteisö Jyväskylässä sekä Senioritalo Loppukiri Helsingissä. (Korpela 2014, 84.)

Yhteinen asuinalue tai asuintalo eivät siis vielä tarkoita yhteisöllistä asumista. Tavallisilla asuinalueilla yhteisöllisyys voi olla varsin heikkoa. Toisia asukkaita tervehditään, mutta mitään yhteistä toimintaa tai yhteenkuuluvuuden tunnetta ei ole. Yhteisen toiminnan tulee olla säännöllistä, toistuvaa ja auttamisen vastavuoroista, jotta voidaan puhua todellisesta asuinyhteisöstä. (Jolanki 2017, 12.)

Tanskalainen järjestö Aeldre Sagen on seurannut yhteisötalossa asuvia vanhuksia ja huomannut, että yhteisöllisesti asuvat ikääntyneet elävät vanhemmaksi ja heidän viimeiset vuodet ovat mielekkäämpiä kuin yksin elävillä vanhuksilla. (Korpela 2014, 105.) Muissakin eurooppalaisissa ja amerikkalaisissa tutkimuksissa on tullut esiin, että suurin osa yhteisöasukkaista tuntee yhteisöllisyyden positiivisena asiana ja hyvinvointia lisäävänä. Suurin osa asukkaista on tyytyväisiä asumismuotoonsa ja he ovat valmiita suosittelemaan sitä myös muille. (Glass 2013.)

Miten yhteisöllinen asuminen voi näkyä käytännössä? Fyysiseltä toimintakyvyltään heikko ikääntynyt ei pääse itse kauppaan, joten parempi kuntoisempi naapuri voisi tehdä kauppareissun tämän puolesta tai sairastuneelle ikääntyneelle tehdään ruokaa. Yhteisöllisessä asumisessa olennaista on naapurin auttaminen arkisissa askareissa. Mutta tietyt toimet, kuten lääkehoito ja huonosti liikkuvan ikääntyneen kylvettäminen, kuuluvat kotihoidolle. (Pedersen 2015.) Jos yhteisöllisyys saadaan toimimaan suunnitellun mukaan, vähentää se jonkin verran sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta. Esimerkiksi joitakin kotihoidon käyntejä voidaan vähentää. Yhteisöllinen asuminen voi johtaa säästöihin myös yhteiskunnallisella tasolla.

Haastetta yhteisölliseen asumiseen tuo asukkaiden ikääntyminen, terveysongelmat ja esimerkiksi muistisairaudet. Yhteisön asukkaat keskenään sopivat, missä määrin he ovat valmiita auttamaan toisiaan ja enemmän apua tarvitsevia. Yhdessä päätetään myös se, missä vaiheessa on turvauduttava julkiseen apuun, kuten kotihoitoon. (Pedersen 2015.)

3.4 Osallisuus ja toimijuus

Sosiaalinen osallisuus ja kuuluminen johonkin yhteisöön ovat eurooppalaisen sosiaalipolitiikan keskeisiä käsitteitä. Aktiivinen osallisuus ja yhteenkuuluvuuden tunne ehkäisevät eristymistä ja syrjäytymistä. Ikääntyneillä sosiaaliseen yhteisöön kuuluminen tarkoittaa mahdollisuutta elää omassa tutussa ympäristössä mahdollisimman kauan. Ikääntynyt voi pitää yllä sosiaalisia suhteita, osallistua halutessaan oman yhteisönsä toimintaan ja harrastuksiin sekä käydä esimerkiksi ruokakaupassa, myös avustettuna. (Haverinen 2008, 232.)

Osallisuudessa on kyse yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ryhmään, yhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallisuus on yksilön kokemus, joka ei kuitenkaan synny ilman ryhmää tai yhteisöä. Yksilön osallisuuden kokemus syntyy tärkeyden tai merkityksellisyyden kokemusten kautta. Osallisuuteen liittyy sekä oikeuksia että vastuita. Osallisuus sisältää oikeuden siitä, että ihminen nähdään, kuullaan ja hyväksytään omana yksilöllisenä itsenään. Osallisuuteen liitetään myös ajatus siitä, että yksilö on vastuussa myös muiden kuin itsensä osallisuudesta. Osallisuudella voidaan katsoa olevan myös kansalaisvaikuttamisen ulottuvuus. Yksilön aktiiviseksi kansalaiseksi kasvu alkaa ryhmästä, laajenee yhteisöön ja lopulta yhteiskuntaan. (Hanhivaara 2006, 3.)

Inhimillisen toimijuuden periaatetta (*principle of human agency*) mukaillen toimijuus voidaan määritellä seuraavasti: ihmiset itse muovaavat elämänsä kulkuaan ja ikääntymistään tehden valintoja ja toimien eri tavalla olosuhteiden ja tilanteiden luomissa rajoissa. Ikääntyvätkin ihmiset toimivat ja tekevät ratkaisuja pohtien eri tilanteiden mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja miettien ja arvioiden seurauksia. He eivät toimi reaktiivisesti, yhteiskunnallisten rakenteiden ja tekijöiden ohjaamina. (Jyrkämä 2013, 422.)

Vanhenemista voidaan tarkastella moniulotteisena ja monitasoisena ilmiökokonaisuutena *toimijuuden* käsitteen avulla. Toimijuuden näkökulma tarjoaa perinteisen toimintakyvyn näkökulman rinnalle tavan tarkastella vanhenemisen muutosprosessia. Toimintakyvystä puhuttaessa viitataan useimmiten potentiaaliseen eli mahdolliseen toimintakykyyn. Toimijuudessa korostuu aktuaalinen eli käytössä oleva toimintakyky. Toimijuudessa keskeistä on arjen tilanteet ja toiminnot, joissa ikääntyneen toimintakyky on vaihtelevasti käytössä. Toimijuuskäsitteeseen liittyy vahvasti myös näkemys siitä, että vanheneminen on jotakin, jota omalla toiminnalla muokataan ja rakennetaan. (Jyrkämä 2013, 422.)

Toimijuudella tarkoitetaan ihmisen halua ja kykyä tehdä päätöksiä ja valintoja, jotka johtavat konkreettisiin tekoihin. Päätösten ja valintojen kautta ihminen tarkastelee itseään yksilönä, joka omalla tavallaan ottaa tilansa ja paikkansa tai luovuttaa valtaa muille ulkopuolisille ihmisille. Toimijuuden näkemyksen

pohjalta ikääntynyt ihminen tekee erilaisia valintoja ja päätöksiä sekä arvioi itseään. Aikaisemmat kokemukset ja näkemykset itsestä vaikuttavat tekemiseen. (Pikkarainen 2019, 193.)

Toiminnallinen yhteisö muodostuu, kun joukko ihmisiä on vuorovaikutuksessa muiden kanssa jonkin konkreettisen toiminnan tuloksena (esim. korttelikerho). Toiminta on yhteisöllistä vasta, kun vuorovaikutukseen osallistuu toimijana yksilöistä jollakin tavalla muodostunut ryhmä, johon ryhmän ulkopuoliset yksilöt tai muut ryhmät voivat olla vuorovaikutuksessa. (Lehtonen 1990, 24.)

Hyvään vanhenemiseen ajatellaan liittyvän toimijuuden kautta arjen elämisen ja monenlaisten tilanteiden tuomia ilon, onnen, tyytyväisyyden ja myönteisyyden tuntemukset. Ne eivät ole kuitenkaan pysyviä ominaisuuksia, vaan ne ovat tilannesidonnaisia ja muuttuvia. Kaikkeen ei tarvitse kyetä. Voi haluta uusia asioita, tehdä asioita eri tavalla tai elämää voi ohjata erilaiset täytymiset tai mahdollisuudet. Vanheneminen nähdään suotuisaksi, jos nämä ovat sopu-soinnussa arkielämässä. Keskiössä on ikääntyvä ihminen tahtoineen, tekemisineen sekä valintoineen. (Jyrkämä 2013, 425.)

Ohjattu toiminta ja osallistuminen tilaisuuksiin antaa kokemuksia elämässä mukana olemisesta ja yhteenkuuluvuudesta. Joillekin vain toisten tekemisen seuraaminen voi antaa kokemuksen aktiivisesta mukana tekemisestä. Pienikin osallistumisen ja autonomisuuden tunne virkistys- ja harrastustoimintaan osallistumisessa laajentaa kuvaa itsestä toimijana ja antaa mahdollisuuden kokea autonomisuutta. (Pikkarainen 2007, 108.)

Heikentyneestä toimintakyvystä huolimatta ihmisarvoiseen vanhuuteen kuuluu oikeus olla arvostettuna ja osallisena jäsenenä yhteiskunnassa ja yhteisössä. Osallisuus luo iäkkäille mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristön ja yhteiskunnan kehittämiseen. (Kivelä & Vaapio 2011, 21.)

3.5 Yksinäisyys

Yksinäisyys on hyvin yleinen ongelma ikääntyneiden keskuudessa. Ikääntyneet ovat kärsineet yksinäisyydestä kautta aikojen, mutta viime vuosina yksinäisyydestä on alettu keskustella enemmän. Yksinäisyys on tutkimusten mukaan yleisempää maaseuduilla kuin kaupungeissa. Yksinäisyys liittyy useimmiten leskeksi jäämiseen, yksin asumiseen, koettuun terveyteen, masennukseen ja pessimistiseen elämänasenteeseen. Puolison ja ystävien kuolemat sekä heikentynyt toimintakyky ovat yleisimmät yksinäisyyteen johtavat seikat. (Andersson 2012.)

Yksinäisyys voi aiheuttaa turvattomuuden ja avuttomuuden tunnetta. Naiset kokevat useammin yksinäisyyttä kuin miehet. Koettuna tunteena yksinäisyys rasittaa mielenterveyttä ja voi johtaa masennukseen. (Haarni 2014, 28.)

Asunto itsessään voi estää ikääntyneen sosiaalisen kanssakäymisen, jos asunnosta on vaikea päästä ulos tai takaisin sisälle. Heikentynyt fyysinen toimintakyky vaikuttaa sosiaaliseen toimintakykyyn sekä lopulta myös psyykkiseen toimintakykyyn. Myös asuinympäristön on oltava esteetön, ettei vanhus jää kotinsa vangiksi. Kotona ja pihalla on pystyttävä kulkemaan myös liikkumista helpottavien apuvälineiden kanssa. (Andersson 2012.)

Yksinäisyys ja yksinolo eivät kuitenkaan ole sama asia. Toinen voi olla yksin muttei kuitenkaan tunne itseään yksinäiseksi. Toinen taas voi elää muiden ihmisten ympäröimänä mutta tuntee itsensä silti yksinäiseksi. Yksinäisyys on negatiivista silloin, kun ihminen kokee, että hänellä on liian vähän sosiaalisia kontakteja ja elämältä puuttuu merkitys. Yksin asumisen on todettu lisäävän yksinäisyyden tunnetta (Andersson 2012). Yhteisöllisessä asumisessa yksin asuvat saatetaan yhteen, ja tämä asumismuoto tuo apua yksinäisyyteen. Asunnot ovat esteettömiä, joten ikääntyneen liikkuminen asunnossa, yhteisissä tiloissa ja ulkona on helpompaa. Yhdessä eläminen lisää myös turvallisuuden tunnetta.

4 EDELTÄVÄT TUTKIMUKSET

Ikääntyvien yhteisölliset asumisyhteisöt ovat vielä harvinaisia Suomessa. Siksi niistä ei ole vielä paljoa asumiskokemuksia tai tehtyjä tutkimuksia. On tutkittu yhteisöllistä asumista ja virikkeellisyyttä, mutta tutkimuksia, joissa tarkastellaan virikkeellisyyden vaikutusta asunnon valintaan yhteisöllisessä asumisessa, emme löytäneet.

Sosionomit Roosa Mäkelä ja Vappu Teikari tekivät vuonna 2017 opinnäytetyön *Yhteisöllinen senioriasuminen*, jossa he selvittivät Kouvolan alueen ikääntyneiden kiinnostusta yhteisöllistä senioriasumista kohtaan. Samalla selvitettiin ikääntyvien ihmisten näkemyksiä seniori-ian asumisesta ja yhteisöllisyydestä. Tämäkin työ liittyi Kouvolan Asuntomessuille rakennettavaan Virkulankylään. Tutkimuksen perusteella kyseinen asumismuoto kiinnostaa Kouvolan alueen senioreita. (Mäkelä & Teikari 2017.)

Tarja-Riitta Tauriala-Rasi on tehnyt vuonna 2013 pro gradu-tutkielman otsikolla *”Tää on aika virikkeellinen juttu ” – asumisyhteisö ikääntyvien asukkaiden voimaantumisen vahvistajana*. Työssä kuvataan Loppukirissä asuvien henkilökohtaisia kokemuksia yhteisöasumisesta sekä heidän voimaantumistaan. Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella voimaantumista vahvistivat mielekäs tekeminen, turvallinen yhteisö, kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri, tulevaisuuteen vaikuttaminen sekä oman yksityisyyden säilyminen. Harrastusmahdollisuudet ja osallistumisen helppous madalsivat osallistumiskynnystä. (Tauriala-Rasi 2013.)

Suomen Akatemian Asumisen tulevaisuus-akatemiaohjelmassa selvitettiin yhteisöllistä asumista Movage-hankkeen kautta *”Miksi yhteisöllisyys kiinnostaa”*. Movage-hankkeessa tutkittiin kahta asumisen projektia: Helsingin Seniorien asumisyhteisö Loppukiriä ja Jyväskylän JASO:n yhteisöllisiä asuntoja. ASU:n päätösseminaarissa 2015 esiteltiin hankkeen tuloksia, jotka käsittelevät laajalaisesti asumiseen liittyviä kysymyksiä. (ASU 2015.)

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimuslautakunta on vuonna 2017 tutkinut *”Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus” (ASUVA)-hankkeessa* ikääntyneiden yhteisöllistä asumista ja asumisen yhteisöllisyyttä asuinalueilla. Tutkimus

sivuaa kuitenkin myös monisukupolvisia asumisen ja yhteisöllisen toiminnan ratkaisuja. *“Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus”*-julkaisussa esitellään hanketta, tutkimuskohteita ja tuloksia. (Jolanki ym. 2017.)

”Yhteinen koti maalla”-hankkeessa Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom sekä Saimaan ammattikorkeakoulu ja Työtehoseura ry tutkivat ja selvittivät yhteisöllisen asumisen tavoitteita, mahdollisuuksia ja tarpeita kolmen pilottikohteen asukkaiden sekä asuinympäristön eri toimijoiden kanssa. Hankkeen pohjalta on koottu yhteisöllisen asumisen opas, jossa käsitellään yhteisöllisyyden haasteita, mahdollisuuksia ja yleisiä tekijöitä. (Savolainen ym. 2018.)

ARA:n ja ympäristöministeriön teettämä 2019 *”Ikääntyneiden palvelu- ja yhteisökorttelien toteuttaminen”*-selvityksen loppuraportissa käsitellään ikääntyneiden asumisratkaisuja sekä kuinka yhteisöllistä toimintaa ja palvelutoimintaa voidaan yhdistää palvelu- ja yhteisökortteliratkaisuissa. (Oosi ym. 2019.)

Muita tutkimuksia aiheesta ovat muun muassa Suvi Ala-Huikun opinnäytetyö *Kolmannen iän asumistarpeet* (2013), Aino Kairamon ja Ella Liimataisen opinnäytetyö *Mummokommuuni kolmannen iän asumismuotona – ikääntyvien odotukset yhteisasumiselta* (2016) sekä Pirjo Mikkolaisen ja Iina Nahkurin opinnäytetyö *Ikäihmisen yhteisöllisyys ja osallisuus - hyvinvointia kaupunkiympäristössä* (2017).

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessimme kesti noin vuoden. Otimme yhteyttä toimeksiantajaamme syksyllä 2018. Keskustelimme mahdollisista opinnäytetyön aiheista ja toimeksiantajamme antoi aiheen, jota he halusivat meidän selvittävän. Joulukuussa 2018 hyväksyimme aiheen opettajallamme. Tämän jälkeen aloitimme opinnäytetyön suunnitelman työstämisen ja kirjoittamisen. Teimme myös kyselylomakkeen. Suunnitteluseminaarin pidimme 29.3.2019.

Kyselyt toteutimme Kouvolan asuntomessuilla 12.7–11.8.2019 välisenä aikana. Aluksi suunnittelimme, että toteutamme kyselyn haastattelututkimuksena. Totesimme kuitenkin, että vastaajien on helpompi täyttää kyselylomake itsenäisesti. Tavoitteemme oli saada 100 vastausta. Saimme vastauksia 92 kpl, joista naisia 68 kpl ja miehiä 24 kpl. Tuloksia aloimme analysoida heti kyselyiden valmistuttua. Opinnäytetyöraporttia kirjoitimme syksyllä 2019.

Opinnäytetyön palautimme tammikuussa 2020. Julkaisu-seminaarin pidimme helmikuussa 2020. Tämän jälkeen palautimme työn toimeksiantajallemme. Toimeksiantajan kanssa olemme tehneet sopimuksen, jossa olemme antaneet heille luvan käyttää työtämme heidän verkkosivuillaan sekä markkinoinnissa.

Opinnäytetyön kirjoittamisen ohessa olemme tehneet projektiopintoja Virkkulankylän yhteisöasumisen edistämiseksi. Asuntomessujen aikana esittelimme Virkkulankylän messukohdetta yleisölle. Asukkaiden muutettua Virkkulankylään olemme olleet mukana edistämässä yhteisöllisyyden ja virikkeellisuuden syntymistä. Olemme olleet monella tapaa yhteyksissä asukkaisiin sekä Virkkulankylän organisaatioon.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusmenetelmä ja kyselylomake

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Aineiston hankintaan käytimme paperista strukturoitua kyselylomaketta. Kyselylomakkeessa oli kysymyksiä, joissa oli valmiita vastausvaihtoehtoja. Lomakkeessa oli myös muutama avoin kysymys. Kysymyslomakkeesta yritimme tehdä mahdollisimman ymmärrettävän ja nopeasti vastattavan. Kyselylomaketta testasimme kahdella koehenkilöllä. Testauksessa saimme varmistuksen, että kyselyn kysymykset olivat ymmärrettäviä ja kyselyyn vastaamiseen suunniteltu aika oli sopiva.

Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltuu käytettäväksi, kun halutaan selvittää lukumääriä ja prosenttiosuuksia. Luotettavuuden vuoksi otosjoukon on oltava riittävän suuri. Saadut tutkimustulokset esitetään numeerisesti. Kvantitatiivinen tutkimus tehdään yleensä haastattelun, havainnoinnin tai kyselyn avulla. (Vilkkä 2007, 13 – 14.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä on yleensä kyselylomake. Määrällisessä tutkimuksessa on jokin tutkimusongelma. Ongelmasta johdetaan tutkimuskysymykset ja kysymyksiin saadaan vastaukset aineiston avulla. Tutkimuskysymykset ja tutkimuslomakkeen kysymykset eivät ole sama asia. Tutkimuslomakkeen kysymykset ovat yksityiskohtaisia, kun taas tutkimuskysymykset käsittelevät ongelmaa laajemmin. (Kananen 2015, 197–198.)

Kyselytutkimuksessa aineisto kerätään standardoidusti ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Standardoitu takoiittaa, että jokaiselta vastaajalta kysymykset kysytään täsmälleen samalla tavalla. Vastaajat saattavat kuitenkin tulkita kysymykset eri tavoin. (Hirsjärvi ym. 2009, 193.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää aiheen hyvä tuntemus, joka on osoitettu opinnäytetyön teoriaosuudessa. Ilman teoriaosuutta ei voi laatia oleellisia kysymyslomakkeen kysymyksiä ja valmiita vastausvaihtoehtoja. Myös avoimien kysymysten laadinnassa teorian hallitseminen on välttämätöntä. Kyselytutkimus on edullinen toteuttaa ja aineisto voidaan kerätä anonyymisti sekä suhteellisen nopeasti. (Kananen 2015, 202.)

6.2 Aineiston hankinta ja kohderyhmä

Aineiston hankintaan käytimme strukturoitua kyselylomaketta. Kyselylomakkeen loimme verkkopohjaiselle Webropol-aineistonkeruuhjelmalla. Kyselylomakkeen tulostimme paperisena. Kyselyn toteutimme niin, että osa vastasi kyselyyn itsenäisesti ja osa halusi, että me kirjaamme heidän vastauksensa kyselylomakkeeseen. Päädyimme tähän työskentelytapaan, koska halusimme kerätä aineiston henkilökohtaisesti sekä varmistua siitä, että kyselylomakkeet palautuisivat suoraan meille. Näin varmistimme myös, että kyselyyn vastaajat ymmärsivät kyselyn kysymykset oikein. Jos he eivät ymmärtäneen, heillä oli mahdollisuus kysyä niistä meiltä.

Kyselytutkimuksen etuna on, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Tutkimukseen on mahdollista saada paljon osallistujia, ja samalla kerta voidaan kysyä useampia asioita. Kyselylomake säästää tutkijan aikaa. Jos lomake on huolellisesti tehty, aineisto voidaan nopeasti käsitellä ja analysoida

tietokoneen avulla. On olemassa valmiita tietokoneohjelmia, joilla tulosten analysointi onnistuu helposti. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Kyselymme oli kontrolloitu, koska kohtasimme kohdejoukon henkilökohtaisesti asuntomessuilla. Annoimme kyselylomakkeet suoraan vastaajille ja kerroimme kyselymme tarkoituksesta ja tavoitteista. Vastaajat täyttivät lomakkeet heti ne saatuaan ja palauttivat meille täytettyään ne.

Tutkimuksen lähtökohtana on oikean kohderyhmän valitseminen, jotta saadaan luotettavaa tietoa. Vastaajan kokemus tutkimuksen tärkeydestä vaikuttaa kysymyksiin vastaamiseen ja vastaushalukkuuteen. Tämä edesauttaa vastausprosentin kasvua. (Kananen 2015, 218.)

Kohderyhmäksi valitsimme 50-vuotiaat tai sitä vanhemmat miehet ja naiset, jotka olivat tutustuneet Kouvolan asuntomessujen 2019 Virkkulankylän senioriasumiskohteeseen. Kyselyyn vastaajat valitsimme satunnaisesti. Ainut kriteeri oli ikä. Aluksi kerroimme Virkkulankylän toimintaperiaatteesta ja kävimme läpi kyselylomakkeen runkoa. Osa vastaajista halusi vastata kyselyyn itsenäisesti ja osa halusi meidän kirjaavan vastaukset heidän puolestaan.

Haastatteluita toteutimme useana päivänä asuntomessujen aikana. HavaitSIMME, että aamupäivällä messuvieraat osallistuivat kyselyyn aktiivisemmin. Yleisesti ottaen kyselyyn suhtauduttiin positiivisesti. Kyselylomakkeen vastamiseen meni aikaa noin 10 minuuttia. Kysely herätti vastaajissa paljon jälkipohdintaa. Kyselyn jälkeiset keskustelut olivat erittäin antoisia ja mielenkiintoisia.

Tutkimuksen lähtökohtana on oikean kohderyhmän valitseminen, jotta saadaan luotettavaa tietoa. Vastaajan kokemus tutkimuksen tärkeydestä vaikuttaa kysymyksiin vastaamiseen ja vastaushalukkuuteen. Tämä edesauttaa vastausprosentin kasvua. (Kananen 2015, 218.)

6.3 Aineiston analyysi

6.3.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Analysointi on yksi tutkimuksen ydinasioista. Analyysivaiheessa selviää millaisia vastauksia kysymyksiin on saatu. Ensimmäiseksi lomakkeista on tarkistettava puuttuuko tietoja tai onko niissä virheitä. Kyselylomake voidaan analysoida, vaikka joihinkin kysymyksiin olisi jätetty vastaamatta. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.)

Webropol-aineistonkeruuohjelma muodosti kyselylomakkeen luonnin yhteydessä tietokannan, johon syötimme ja tallensimme kysymyksiä 1-5 ja 7-9 vastaukset. Webropol-ohjelma tuotti vastauksien pohjalta lukumääräiset ja prosenttiosuudelliset jakaumat sekä graafiset vaakapylväskaaviot. Tulokset analysoimme tarkastelemalla suoria jakaumia, prosenttiosuuksia sekä keskiarvoja. Mielestämme kyseisen aineistonkeruuohjelman tilastolliset operaatiot ovat tutkimuksemme tulosten analysoinnissa riittävät, joten emme käyttäneet tuloksia analysoinnissa muita tilasto-ohjelmia.

Käytimme ristiintaulukointia kysymysten 4 (*Kuinka paljon seuraavat asiat merkitsevät sinulle yhteisöllisen asumisen valinnassa?*) sekä 7 (*Näkisitkö itsesi aktiivisena toimijana tai toiminnan ylläpitäjänä kyläyhteisössä?*) yhteydessä. Ristiintaulukoinnin avulla halusimme selvittää onko sukupuolella ja iällä vaikutusta tuloksiin. Ristiintaulukoinnin tuloksista kerromme tarkemmin kyseisten kysymysten tuloksien tarkastelun yhteydessä.

Tutkimus ei ole valmis analyysivaiheen jälkeen, koska saatuja tuloksia on vielä tulkittava ja selitettävä. Tulkinta tarkoittaa sitä, että tutkijat pohtivat tuloksia ja niistä tehdään omia johtopäätöksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 229.)

6.3.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Teemoittelu on yksi kvalitatiivisen eli laadullisen analyysin menetelmistä. Teemoittelussa aineistosta hahmotellaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemat ovat aiheita, jotka toistuvat useamman kerran tutkimusaineistossa. (Teemoittelu.)

Tässä tutkimuksessa tarkastelimme avoimia kysymyksiä teemoittelemalla. Aluksi perehdyimme avoimien kysymyksien vastauksiin lukemalla aineiston läpi. Teemoittelun toteutimme kirjoittamalla Word-ohjelmaan kyselylomakkeen avoimet kysymykset 6, 10 ja 11 ja kysymysten alle saamamme vastaukset. Listauksista etsimme yhtäläisyyksiä ja tiivistimme sekä teemoittelimme pääkohdat varsinaiseen tekstiin. Olemme kirjanneet merkityksellisimmän informaation sanalliseen ja ymmärrettävään muotoon, jotka esitämme tulokset-osiassa. Saamamme vastaukset löytyvät opinnäytetyömme liitteistä 2–4.

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

7.1 Eettisyys

Tieteellinen tutkimus on suoritettava hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla, jotta tutkimus on eettisesti luotettavaa ja hyväksyttävää. Tällöin tulokset ovat uskottavia. Tutkimusetiikan näkökulmasta tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattaminen on ensisijaisen tärkeää. Tutkimustyössä tulee noudattaa huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa, tutkimisessa, esittämisessä ja arvioimisessa. Tutkimukseen sovelletaan tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, jotka ovat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä. (Tutkimuseettisen toimikunnan ohje 2019.)

Muiden tutkijoiden työ ja saavutukset on huomioitava asianmukaisella ja kunnioittavalla tavalla. Aiempiin julkaisuihin ja tutkimuksiin on viitattava asiaankuuluvasti ja lähdemerkinnät kirjattava niin, että ne erottuvat kirjoittajan omista mielipiteistä. (Tutkimuseettisen toimikunnan ohje 2019.)

Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen kulkee mukana koko tutkimusprosessin ajan, ideoimisvaiheesta tutkimuksen tuloksiin asti. Tutkijat käyttävät tutkimuksissaan eettisesti hyväksytyjä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Tämä tarkoittaa, että tutkija perustaa tiedonhankintansa asianmukaisiin tietolähteisiin, oman alan tieteellisen kirjallisuuden tuntemukseen, havaintoihin sekä oman tutkimuksen analysointiin. (Vilka 2005, 29–30.)

Tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti keräsimme aineiston anonyymisti. Haastateltavilta kysyttiin sukupuoli ja ikä, muita henkilötietoja ei kysely. Kysely ei sisältänyt arkaluontoista tietoa. Tutkimusaineiston tietoja säilytimme huolellisesti, eikä tietoja saatettu missään tutkimuksen vaiheessa ulkopuolisten tietoon. Tutkimusaineiston käsittelyssä ja tallentamisessa toimimme tarkkuutta noudattaen. Tutkimustulokset esitimme avoimesti ja rehellisesti. Kyselylomakkeet hävitimme asianmukaisesti tutkimuksen päätyttyä.

7.2 Luotettavuus

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruuvälineenä toimii tutkimuslomake. Tämän vuoksi kvantitatiivinen tutkimus on objektiivisempi kuin kvalitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuslomake on kaikille sama, mutta vastaajat voivat tulkita sen eri tavoin, eli omasta kontekstistaan. Vastaajat itse valitsevat, vastaavatko he todenmukaisesti kysymyksiin. Kvantitatiivinenkaan tutkimus ei pysty tuottamaan täysin objektiivista tietoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tulkintasäännöt ovat tiukkoja ja virhelähteiden määrä on pieni. (Kananen 2015, 340 – 341.)

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen analyysi menetelmällä saadaan mitattua juuri sitä mitä oli tarkoituskin mitata. Reliabiliteetilla tarkoitetaan analyysin johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta, eli kykyä antaa ei-sattuman varaisia tuloksia. (Hirsijärvi ym. 2001, 213.)

Tutkimuksen luotettavuutta parantaa, että tutkittava tutkimusongelma on määritelty selkeästi ja täsmällisesti, joten tutkitaan juuri sitä mitä tutkimusongelman ratkaiseminen vaatii. Tutkimuksen kohderyhmä on määritelty huolellisesti ja se on riittävän suuri. Aineiston keräämismuodoksi on valittu menetelmä, joka tukee riittävän tutkimusaineiston saamista ja on tutkimukselle luonteva. Valitulla analyysimenetelmällä saadaan merkittävää tietoa tutkittavasta asiasta. (Vilkkä 2007, 152.)

Tutkimuksen validiteettia voi lisätä triangulaatiolla. Triangulaation eri muotoja on neljä, jotka ovat menetelmätriangulaatio, teoriatriangulaatio, tutkijatriangulaatio sekä aineistotriangulaatio. Triangulaatiota käytetään luotettavuuden varmistamisessa tai tutkimusongelman ratkaisemisessa. (Kananen 2015, 358–359.)

Käytimme tutkimuksessamme menetelmätriangulaatiota. Menetelmätriangulaatio tarkoittaa sitä, että samassa tutkimuksessa yhdistetään useampaa tutkimusmenetelmää. Menetelmän käyttöä voidaan perustella sillä, että tiedon keruuseen yksi menetelmä ei tuo riittävästi tietoa. Esimerkiksi stukturoidun kysymyksen viimeinen vaihtoehto voi olla avoin kysymys, esimerkiksi mikä. Avoin vaihtoehto tuottaa ennakoimattomia vastauksia, joilla lisätään tutkittavan ilmiön ymmärrystä. Triangulaatiota voi käyttää myös tutkimusstrategisena valintana asian tai ilmiön ymmärryksen lisäämiseksi. (Kananen 2011, 125.)

Opinnäytetyömme luotettavuus perustuu siihen, että laadimme kyselylomakkeen kysymykset niin, että saimme niillä vastauksia tutkimusongelmaamme. Testasimme kyselylomaketta koehenkilöillä. Tutkimuksen kohderyhmä, aineistonkeruutapa, -paikka ja -aika mietittiin tarkoin.

Teimme tutkimuksemme Kouvolan asuntomessuilla. Olemme pohtineet, voisivatko tulokset olla erilaiset, jos toteuttaisimme kyselymme uudelleen jossakin muussa ympäristössä eri kohderyhmälle. Tuloksiin varmasti vaikuttaa esimerkiksi vastaajien asuinpaikkakunta sekä asuuko vastaaja maaseudulla vai kaupungissa. Kyselymme tulokset eivät ole välttämättä yleistettävissä laajemmin.

8 TULOKSET

Saimme täytettyjä vastauslomakkeita yhteensä 92 kappaletta. Vastaajiksi pyrimme valitsemaan iältään sellaisia henkilöitä, jotka olisivat potentiaalisia Virkkulankylän asukkaita. Tavoitteessa onnistuimme hyvin, koska suurin osa vastaajista oli 51–75-vuotiaita. Monet messukävijät olivat pariskuntia, joista vain naiset vastasivat kyselyyn. Miehet jättivät vastaamatta, koska kokivat, että puoliso vastaa ”molempien puolesta”. Tämä osiltaan selittää naisten suuremman vastaajaprocentin.

8.1 Strukturoidut kysymykset

Kysymys 1: Sukupuoli?

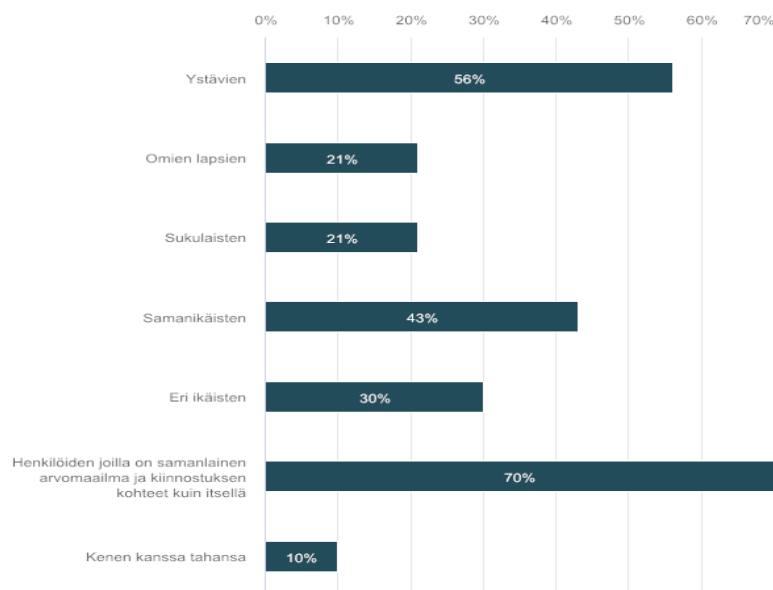
Vastaajista naisia oli 68 (74%) ja miehiä 24 (26%). Sukupuolijakauma oli satunnaista, emme tietoisesti valinneet naisia vastaajiksi. Naiset olivat yleisesti ottaen kiinnostuneempia tutkimuksestamme sekä siihen osallistumisesta. Käymiemme keskustelujen perusteella Virkkulankylä-konsepti kiinnosti enemmän naisia kuin miehiä.

Kysymys 2: Ikäryhmä?

Vastaajien ikäjakauma oli seuraavanlainen:

- 0–50-vuotiaat 3 kpl (3,26%)
- 51–65-vuotiaat 46 kpl (50%)
- 66–75-vuotiaat 39 kpl (42,39%)
- yli 76-vuotiaat 4 kpl (4,35%).

Pyrimme valitsemaan haastateltaviksi henkilöitä, jotka olivat iältään yli 50-vuotiaita. Vastaajat olisivat ikänsä perusteella sopineet Virkkulankylän asukkaiksi.

Kysymys 3: Millaisten ihmisten kanssa voisit asua samassa yhteisössä?

Kuva 1. Muut asukkaat yhteisössä.

Vastaajista 63 (70%) asuisi samassa yhteisössä henkilöiden kanssa, joilla on samanlainen arvomaailma ja kiinnostuksen kohteet kuin vastaajilla itsellään. Vastaajista puolet (56%) asuisivat yhdessä ystäviensä kanssa. Samanikäisten kanssa asuisi 39 (43%) vastaajaa. Vastaajat saivat valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.

Kysymys 4: Kuinka paljon seuraavat asiat merkitsevät sinulle yhteisöllisen asumisen valinnassa?

Kuva 2. Asunnon valintaan vaikuttavat asiat.

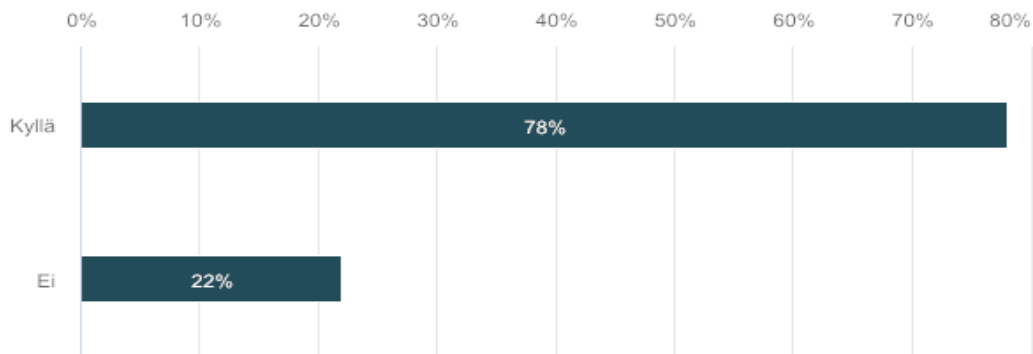
Vastausvaihtoehdot olivat 1= ei ollenkaan, 2=jonkin verran ja 3=paljon.

Kiinnostavimmiksi vaihtoehdoiksi vastausten perusteella nousivat esteetön ja toimiva asunto, esteetön ja toimiva asuinympäristö sekä palveluiden läheisyys. Keskiarvon yläpuolelle nousivat myös ulkoilumahdollisuudet, turvallisuus, naapuriapu ja asukkaiden samanhenkisyys.

Tähän kysymykseen laitoimme myös kohtia, jotka selvästi viittasivat yhteisöllisyyteen ja virikkeellisuuteen. Kokonaistuloksissa nämä asiat eivät nousseet kiinnostavuudessaan korkealle.

Ristiintaulukoinnin avulla tarkastelimme sukupuolen ja iän vaikutuksia tuloksiin. HavaitSIMME, että yhteisölliseen ja virikkeellisuuteen viittaavat kohdat kiinnostavat naisia hieman enemmän kuin miehiä. HavaitSIMME myös, että yli 76-vuotiaiden ikäryhmälle yhteinen tekeminen ja virikkeet merkitsivät enemmän kuin muille ikäryhmille. Tämän ikäryhmän edustajia oli vastaajien joukossa kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin muita, joten tulos ei ole laajemmin yleistettävissä.

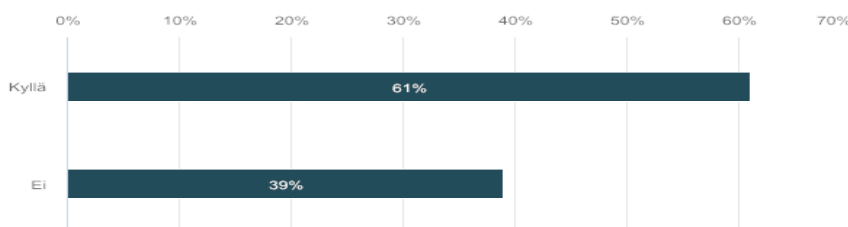
Kysymys 5: Näetkö, että viriketoiminta voisi pyöriä asukaslähtöisesti?

Kuva 3. Viriketoiminnan asukaslähtöisyys.

Vastaajista suurin osa (78%) oli sitä mieltä, että viriketoiminta voisi pyöriä asukaslähtöisesti. Kysymyksessä 6 olemme kuitenkin tiedustelleet vastaajilta, mitkä seikat voisivat olla asukaslähtöisen viriketoiminnan esteenä. Nämä vastaukset esittelemme työmme myöhemmässä vaiheessa. Monet vastaajista ovat sitä mieltä, että viriketoiminta voisi pyöriä asukaslähtöisesti, mutta yhtä moni ei olisi itse valmis toimimaan aktiivisesti toiminnan ylläpitäjänä.

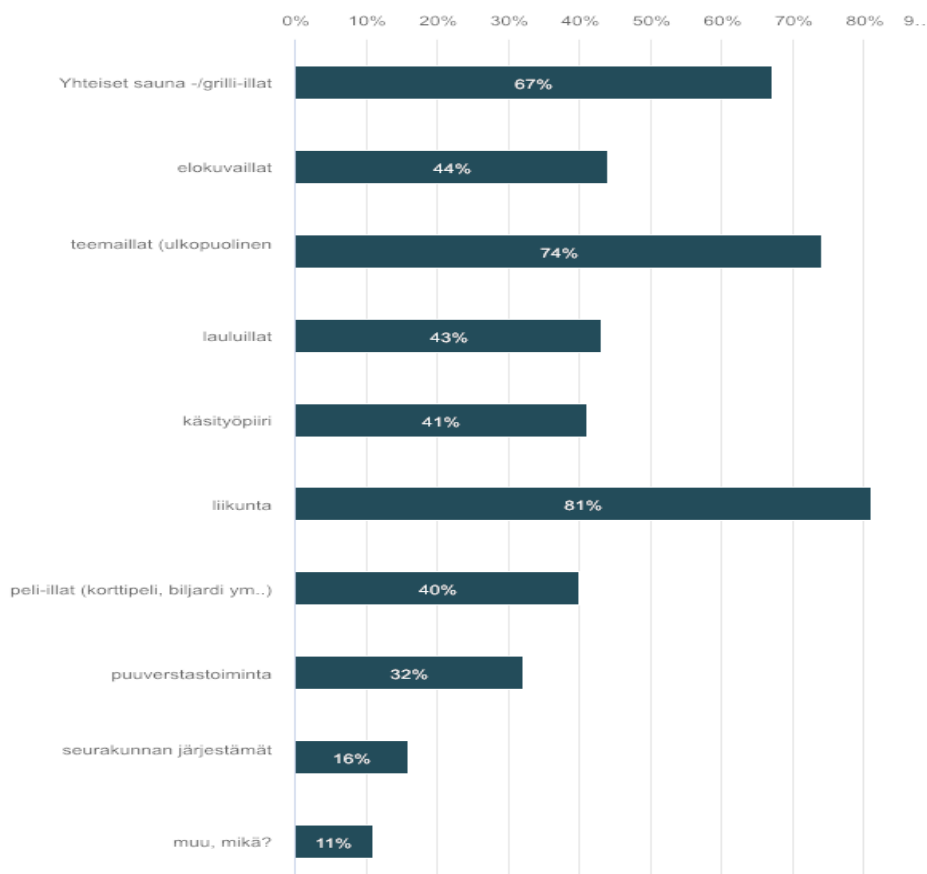
Kysymys 7: Näkisitkö itsesi aktiivisena toimijana tai toiminnan ylläpitäjänä kyläyhteisössä?

Kuva 4. Asukas itse toiminnan ylläpitäjänä.

Vastaajista vähän yli puolet (61%) olivat sitä mieltä, että näkisivät itsensä aktiivisina toimijoina tai toiminnan ylläpitäjinä kyläyhteisössä. Tämän kysymyksen kohdalla kokeilimme ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnissa ilmeni, että naiset näkisivät itsensä useammin aktiivina kyläyhteisössä kuin miehet. Ero ei kuitenkaan ollut huomattava.

Kysymys 8: Mikä seuraavista kiinnostaisi sinua kylätuvassa?

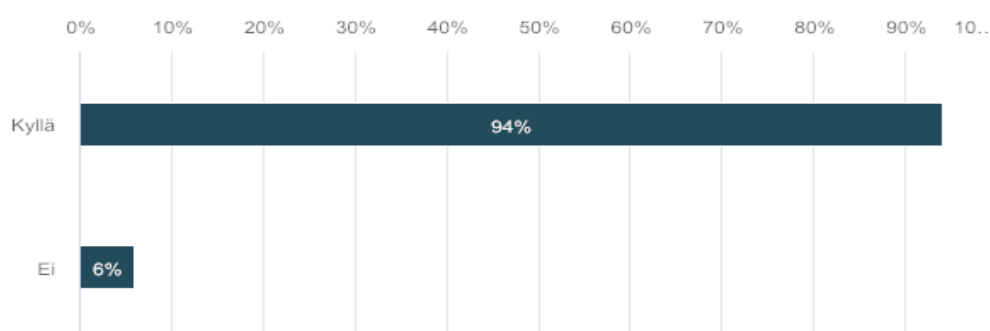

Kuva 5. Mielenkiintoiset aktiviteetit kylätuvassa.

Kolme kiinnostavinta aktiviteettia kylätuvassa olivat liikunta (81%), teemaillat (74%) ja yhteiset sauna- ja grilli-illat (67%). Nämä vaihtoehdot nousivat selvästi muita vaihtoehtoja suosituimmiksi. Kysymyksessä sai valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kysymyksessä oli myös ”muu, mikä?”-vastausvaihtoehto, johon tuli seuraavanlaisia vastauksia: tanssit, yhteisruokailu, klassisen musiikin konsertit, kirjallisuuskerho, yhteiset matkat ja teatterissa käynnit, pihanhoito, jooga, pilates, kuvataide, asukaslähtöiset tapahtumat sekä opiskelu. Selvästi suosituimmaksi nousi tanssi.

Kysymys 9: Ehkäiseekö yhteisöllinen asuminen mielestäsi yksinäisyyttä?

Kuva 6. Yhteisöllisyys ja yksinäisyys.

Suurin osa vastaajista 85 (94%) oli sitä mieltä, että yhteisöllinen asuminen ehkäisee yksinäisyyttä.

8.2 Avoimet kysymykset

Kyselylomakkeessamme oli kolme avointa kysymystä. Olemme listanneet liitteissä avoimiin kysymyksiin tulleet vastaukset niin, että samankaltaiset vastaukset on yhdistetty ja tiivistetty. Vastaukset on listattu niin kuin ne vastauslomakkeissa olivat. Huomattavaa on, ettei kaikissa lomakkeissa ollut vastauksia avoimiin kysymyksiin.

Avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin. Toisaalta avoimen kysymykset saattavat antaa sisällöltään kirjavia vastauksia, joita on hankala käsitellä ja analysoida. Avoimien kysymysten avulla vastaajat voivat tuoda esille näkökulmia, joita ei kyselylomakkeessa kysytä. (Hirsjärvi ym. 2009, 201.)

Kysymys 6: Mikä voisi olla asukaslähtöisen viriketoiminnan esteenä?

Vastauksia tarkemmin tutkiessamme, esiin nousi muutama seikka, joka toistui useammassa mielipiteessä. Eniten vastaajia huolestutti, jos asukkaiden kesken vallitsisi huono yhteishenki ja erimielisyys. Myös erilaiset arvomaailmat ja näkemuserot haittaisivat asukaslähtöistä viriketoimintaa. Esiin nousi myös huoli omasta ja muiden asukkaiden terveydestä, kuten muistisairauksista tai muusta yleisestä heikosta terveydentilasta. Kaikki saamamme vastaukset olemme listanneet liitteeseen numero 2.

Huolta vastaajissa aiheutti myös se, olisivatko tulevat asukkaat oikeasti valmiita yhteisölliseen elämäntyyliin vai vetäytyisivätkö he kuitenkin omiin oloihinsa. Yhteisöllinen elämäntyyli vaatii asukkailtaan sitoutumista ja avoimista suhtautumista muihin asukkaisiin sekä yhteisön toimintaan.

Kysymys 10: Miten itse edistäisit yhteisöllisyyden toteutumista?

Vastaajat olisivat valmiita edistämään yhteisöllisyyttä osallistumalla itse ja kannustamalla muita asukkaita osallistumaan järjestettyihin tapahtumiin. Osa vastaajista voisi myös itse järjestää toimintaa. Olemme listanneet kaikki vastaukset liitteessä numero 3.

Kysymys 11: Minkälainen yhdessä tekeminen houkuttelisi sinua muuttamaan Virkkulankylään?

Tämän kysymyksen vastauksissa esiin nousivat liikunta ja käsityöt. Vastaajat olisivat kiinnostuneita myös yhteisistä retkistä, matkoista sekä tapahtumiin osallistumisista. Erään vastaajan mukaan yhdessä tekeminen on hyvä asia, toiminnasta riippumatta. Kaikki vastaukset olemme listanneet liitteessä numero 4.

9 YHTEENVETO

9.1 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, että yhteisöllisestä asumisesta ei ole vielä tehty kovin paljon tutkimuksia. Yhteisöllinen asuminen ikääntyvien uutena asumismuotona vaatisi tarkempaa tarkastelua ja tutkimista. Pelkäämään Kouvolan Virkkulankylää tutkiessamme löysimme useita jatkotutkimusehdotuksia.

Opinnäytetyömme jatkoksi on tekeillä opinnäytetyö, joka tutkii yhteisöllisyyden kehittymistä Kouvolan Virkkulankylässä. Opinnäytetyön tekijät haastattelevat asukkaita heti heidän muutettuaan Virkkulankylään. Puolen vuoden kuluttua he tekevät uuden haastattelun samalle kohderyhmälle.

Jatkotutkimusehdotuksia voisivat olla:

- Minkälaisia mielikuvia ihmisillä on yhteisöllisestä asumisesta?
- Yhteisöllisen asumisen ”toimintaopas”, miten yhteisössä ja yhteisissä tiloissa toimitaan.
- Miten yhteisöllinen asuminen saataisiin kiinnostavaksi asumismuodoksi?
- Miten yhteisöllinen asuminen vaikuttaa sosiaali- ja terveystalvaiden käyttöön tulevaisuudessa?
- Yhteisöllinen asuminen ikääntyvien yksinäisyyden ehkäisyssä.

9.2 Pohdinta

Kysymyksessä 4 (*kuinka paljon seuraavat asiat merkitsevät sinulle yhteisöllisen asumisen valinnassa?*) käytimme 3-portaista Likertin-asteikkoa. Mietimme kyselylomaketta tehdessämme, käytämmekö 3- vai 5-portaista asteikkoa. Koska tarkoituksemme oli toteuttaa kysely suullisena haastatteluna, olisi 3-portainen ollut yksinkertaisempi sekä kysyjälle että vastaajalle. Loppujen lopuksi toteutimme kyselyt pääasiassa niin, että vastaaja täytti itse rauhassa kaavakkeen. Koska toteutustapa käytännön kokemuksen myötä muuttui, olisi

5-portaisen asteikon käyttö ollut perustellumpaa. 5-portaisella asteikolla olimme saaneet tarkemmin mielipide-erot esiin.

Työn edetessä huomasimme, että virikkeellisyys on käsitteenä helpompi ja konkreettisempi käsitellä. Yhteisöllisyys puolestaan on vaikeammin ja laajemmin hahmotettavissa. Virikkeet ja virikkeellisyys ovat käsitteitä, jotka ymmärtäänsä tekemiseksi, jonka voi kokea. Tekeminen on mielekästä ja aktivoivaa. Yhteisöllisyyden merkitys voi olla erilainen asiayhteyden mukaan. Yhteisöllisyyttä on vaikea määritellä konkreettisesti. Yhteisöllisyys on tunnetila, joka edellyttää yhteisöä sekä vuorovaikutusta muiden kanssa. Yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeää yhteisöllisyydessä.

Opinnäytetyötä tehdessämme olemme pohtineet ikääntyvien yhteisöllistä asumista monesta eri näkökulmasta. Olemme esimerkiksi miettineet, millaisille ihmisille yhteisöllinen asuminen sopisi ja millaisille ei. Messuilla vierailijoiden kanssa keskustelimme paljon siitä, minkälaiset ihmiset voisivat asua samassa yhteisössä. Kerrostaloyhteisöön on varmasti helpompi sopeutua. Virkkulankylän pientalot ovat tiiviimpi yhteisö, jossa ihmisten keskenäinen kanssakäyminen ja kohtaamiset vaativat enemmän sosiaalista otetta. Kohtaamiset muiden kanssa ovat mahdollisempia pientaloissa yhteisten tilojen sekä piha-alueiden myötä. Pientaloissa asukkaita on vähemmän kuin kerrostaloyhteisöissä.

Olemme olleet vuodesta 2018 alkaen mukana Virkkulankylä-projektissa. Virkkulankylän valmistumisen seuraaminen on ollut mielenkiintoista ja opettavaista. Olimme mukana maaliskuussa 2018 järjestetyssä *Ikäasumisen innopäivässä*, joka järjestettiin Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa. Innopäivässä kartoitettiin Kouvolan alueen asukkaiden kiinnostusta yhteisölliseen asumiseen. Virkkulankylä-projektimme jatkui niin, että osallistuimme erilaisiin palavereihin ja tiedotustilaisuuksiin. Asuntomessujen aikana olimme myös esittelemässä Virkkulankylän messukohteita. Messukohteiden esittelyn ja messuvieraiden kanssa käytyjen keskusteluiden myötä saimme kattavan kuvan yhteisöllisyydestä ja yhteisöasumisesta.

Tapasimme messuilla rouvan, joka asui Helsingin Kalasatamassa sijaitsevassa Kotisatama-yhteisössä. Oli mielenkiintoista kuulla, miten yhteisöasuminen toimii käytännössä. Kyseisen rouvan kokemukset yhteisössä asumisesta olivat positiivisia. Mielestämme kokemusasiantuntijoiden kokemuksia ja mielipiteitä tulisi hyödyntää enemmän kohteiden suunnittelussa ja markkinoinnissa.

Asuntomessuilla ikääntyvien yhteisöllinen asuminen herätti paljon median ja messuvieraiden mielenkiintoa. Yhteisöllistä asumista on ollut Suomessa ennenkin kerrostalomuotoisena, mutta Kouvolan Virkkulankylä on ensimmäinen pientalomuotoinen yhteisöasumismuoto. Suuresta mielenkiinnosta huolimatta asuntojen todellinen kysyntä on ollut vähäistä.

Messuvieraat esittivät paljon kysymyksiä palveluiden saatavuudesta ja läheisyydestä. Virkkulankylästä on matkaa Korian keskustaan 1,5 kilometriä, Prismaan ja kauppakeskus Veturiin 5 kilometriä sekä Kouvolan keskustaan 6 kilometriä. Palveluiden koettiin olevan liian kaukana. Myös julkisen liikenteen pysäkkien koettiin olevan kaukana. Fyysisen toimintakyvyn heikentyessä palvelut voivat olla vaikeasti saatavissa liian pitkien välimatkojen vuoksi.

Mielestämme saimme vastaukset asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Mietimme kuitenkin tuloksia suhteessa siihen, että suurin osa vastaajista suhtautui etäisesti ajatukseen omasta asumisesta yhteisössä. Etäisen suhtautumisen päättelimme siitä, että kysymyksessä numero 4 ei noussut esiin yhteisöllisyyden merkitys. Asenteista huolimatta saimme mielestämme vastaukset asettamiimme kysymyksiin. Tämä vahvistui messuvieraiden kanssa käydyissä keskusteluissa.

Pohdimme, oliko sillä merkitystä, että kysely tehtiin Virkkulankylässä. Moni kohdisti kyselyn Virkkulankylään, vaikka olisimme halunneet saada laajemmän perspektiivin vastauksiin. Saimme kommentteja, joissa vastaaja mietti voivansa muuttaa Virkkulankylään, jos kylä olisi jossakin muualla.

Monet olettivat, että yhteisölliseen asumiseen kuuluu automaattisesti kotihoito- tai muita palveluita. Yhteisöllinen asuminen sekoitetaankin usein palveluasumiseen. Yhteisöllinen asuminen on kuitenkin itsenäistä asumista, johon on

tarvittaessa mahdollista hankkia esimerkiksi kotihoidon palveluita. Periaatteena kuitenkin on, että asukkaat pärjäisivät kotona ilman apuja. Tavoitteena on, että naapurit auttavat toinen toisiaan, eli apu on aina lähellä.

Yhteisöllisen asumisen juurruttaminen ihmisten mieleen vaatii vielä paljon työtä ja perusteluita. Muissa Pohjoismaissa yhteisöllinen asuminen on jo vakiinnuttanut paikkansa, mutta Suomessa se on vielä tuntematon asumismuoto monelle. Helsingissä sijaitseva Loppukiri on yhteisöasumisen lippulaiva Suomessa. Asumismuoto onkin varmasti helpompi juurruttaa suurempiin kaupunkeihin kuin maaseudulle. Pohdimme, kuinka paljon kyselyn tuloksiin vaikutti se, että teimme kyselyn juuri Kouvolan asuntomessuilla. Olisivatko tulokset olleet erilaiset, jos kysely olisi tehty esimerkiksi Helsingissä?

Opinnäytetyömme tutkimustuloksista olemme tehneet johtopäätökset, että ikääntyvät arvostavat asunnon valinnassa toimivaa ja esteetöntä asuntoa sekä asuinaluetta. Palveluiden läheisyys ja saatavuus ovat myös tärkeitä kriteereitä. Vanhuksille suunnattu asumisalue olisi syytä sijoittaa lähemmäs kaupungin palveluita. Toinen vaihtoehto olisi, että Virkkulankylään palkattaisiin esimerkiksi oma ohjaaja, joka auttaisi järjestämään palvelut asukkaiden luo. Esimerkkinä tästä olisi yhteiskyydityksen järjestäminen asiointi- ja kauppareisuja varten. Uskomme, että Virkkulankylä houkuttelisi enemmän asukkaita, jos paikalla olisi oma työntekijä edistämässä yhteisöllisyyttä ja virikkeellisyyttä. Tämä tulisi tuoda selvästi esille myös mainonnassa.

Jokaisessa kyselylomakkeessa ei ollut vastattu kaikkiin kysymyksiin, vaan joitakin kohtia oli jätetty tyhjiksi. Vastaajajoukko oli kuitenkin niin suuri, ettemme usko kyseisen asian vaikuttaneet tutkimuksen lopullisiin tuloksiin. Pohdimme, olisimmeko voineet lyhentää kyselyä. Messukohteemme sijaitsi messukierroksen loppupäässä ja messuvieraat olivat melko väsyneitä tullessaan Virkkulankylään. Suurin osa messupäivistä oli melko helteisiä. Nämä seikat varmasti vaikuttivat omalta osaltaan vastaamisaktiivisuuteen sekä siihen, että joitakin kohtia oli jätetty kokonaan tyhjiksi.

Yhteisöllisyys ja viriketoiminta eivät ole vielä kovinkaan tärkeitä kriteereitä ikääntyvien asunnon valinnassa. Asunnon valintaan vaikuttaa enemmän järki-

syyt ja käytännöllisyys. Yhteisöllisyyden ja virikkeellisuuden tärkeyden merkitystä ei vielä ymmärretä hyvän vanhenemisen ja yksinäisyyden ehkäisyn edesauttajana.

Ikääntyvien ajatusmaailman toivoisi muuttuvan niin, että he ymmärtäisivät yhteisöasumisen tavallisena asumismuotona, jonne voidaan muuttaa jo silloin, kun avuntarvetta ei vielä ole. Erona olisi vain se, että ympärillä asuisi ihmisiä, jotka olisivat sitoutuneet tekemään asioita yhdessä. Näin he saisivat lisäbonuksena yhteisöasumisen tarjoaman yhteisöllisyyden ja viriketoiminnan. Vastauksien perusteella ajatellaan vielä, että ”hieno juttu, mutta tää ei oo vielä mua varten”.

LÄHTEET

Airila, A. 2002. Vanhusten viriketoiminnan perusteet – opas vanhustyöntekijöille. SLU-paino.

Andersson, S. 2012. Ageing in place – Ikäihmisten asumisen ongelmat ja sosiaaliset suhteet. *Gerontologia*, 26(1), 2–13.

Aro, J. 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Kangaspunta, S. (toim.) *Yksilöllinen yhteisöllisyys*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

ASU. 2015. Asumisen tulevaisuus päätösseminaari 22.10.2015, esitysmateriaalit. Suomen Akatemia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.aka.fi/fi/tiedepoliittinen-toiminta/akatemiaohjelmat/paattyneet-tutkimusohjelmat/asu/ajankohtaista/asumisen-tulevaisuus-asu-jarjestaa-paatossenaarin-22.10.2015/> [viitattu 1.11.2019].

Glass, A. 2013. Lessons Learned From a New Elder Cohousing Community. *Journal of Housing for the Elderly*, 27(4), 348–368. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.uef.finna.fi [viitattu 22.4.2019].

Haarni, I. 2014. Ikääntyvä mieli. Mielen hyvinvointia vanhetessa. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.

Hanhivaara Pirjo. Maailmaa syleilevä osallisuus. Nuorisotutkimus 2006/3. Saatavissa: http://demello.fi/documents/Maailmaasyleilev%C3%A4osallisuus_artikkeli_NT2006.pdf. [viitattu 5.2.2019].

Haverinen, R. 2008. Osallisuutta ja ihmisen kunnioitusta – ikääntyneiden palvelukokemuksia. Teoksessa Suomi A. & Hakonen, S. (toim.) *Kuluerästä voimavaraksi. Sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin*. Juva: WS Bookwell Oy, 219–242.

Heiskanen, S., Mettovaara, S. & Ylikulju, V. 2014. Arki virkeäksi Palvelukoti Niittykukassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82268/Heiskanen_Satu.pdf?sequence=1 [viitattu 6.7.2019].

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Jolanki, O. 2015. Movege-hanke. Yhteisöllinen asuminen tulevaisuuden vaihtoehto ikääntyvien asumisessa. Suomen akatemia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.aka.fi/fi/akatemia/media/Ajankohtaiset- uutiset/2015/yhteisollinen-asuminen-tulevaisuuden-vaihtoehto-ikaantyvien-asumiseen/> [viitattu 1.11.2019].

Jokanki, O., Leinonen, E., Rajaniemi, J., Rappe, E., Räsänen, T., Teittinen, O. & Topo, P. 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/47_ASUVA-loppuraportti+2017_NETTI.indd.pdf/81ebc84d-3636-4314-a2d5-a223b38d30d4/47_ASUVA-loppuraportti+2017_NETTI.indd.pdf?version=1.0 [viitattu 5.2.2019].

Jyrkämä, J. 2013. Vanheneminen, arkitilanteet ja toimijuus. Teoksessa Heikkinen, E., Jyrkämä, J. & Rantanen, T. (toim.) Gerontologia. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki, 421–425.

Jaakkola, E. 2015. Yhteisöllisyys syrjäisellä maaseudulla asuvien ikääntyneiden arjessa. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62139> [viitattu 1.5.2019].

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. 2. painos. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2011. Kvanti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kan, S., Pohjola, L. 2012. Erikoistu vanhustyöhön. 3., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 78.

Kivelä, S-L. & Vaapio, S. 2011. Vanhana tänään. 1. painos. Eesti: Tallinna Raamatutrükikoda.

Korpela, S. 2014. Yhteinen talo – Ryhmärakennuttaminen ja yhteisöasumisen pohjoismainen malli. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Kuusikkoaho Oy. s.a. Virkkulankylä, ihmiselle hyvää. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.virkkulankyla.fi/kuusikkoaho-oy/> [viitattu 7.7.2019].

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017 -2019. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80132/0_2017_Laatusuositusjulkaisu_fi_kansilla.pdf [viitattu 4.2.2019].

Laine, T. 2011. Taivas rajana. Neljä tarinaa vanhustyöstö ja viriketoiminnasta. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26851/Laine_Tarja.pdf?sequence=1 [viitattu 6.7.2019].

Lassander, M., Solin, P., Stengård, E. & Tamminen, Nina. 2013. Mielenterveyden edistäminen ikääntyneiden asumis- ja hoivapalveluissa. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

- Mäkelä, R. & Teikari, V. 2017. Yhteisöllinen senioriasuminen – Kouvolan alueen seniori-ikäisten ajatuksia yhteisöasumisesta. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122308/Makela_Roosa_TeikariVarpu.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 5.2.2019].
- Mäkinen, E. 2009. Ikäihmisten voimavaroja tukevien toimintatapojen malli. Teoksessa: Mäkinen, E., Kruus-Niemelä, M. & Roivas, M. (toim.) Ikäihmisen hyvä elämä. Ympäristön merkitys vanhuskeskuksessa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Nenonen, T. 2018. Kouvolaan syntyy uudenlainen kylämiljö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.virkkulankyla.fi/kouvolaan-syntyy-uudenlainen-kylamiljoo/> [viitattu 19.6.2019].
- Niemelä, P. 2007. Vanhuus ja turvattomuus. Teoksessa Seppänen, M., Karisto, A. & Kröger, T. (toim.): Vanhuus ja sosiaalityö. Sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä. Jyväskylä: PS-kustannus, 167–180
- Oosi, O., Koramo, M. & Sadeoja, S. 2019. Ikääntyneiden palvelu- ja yhteisökorttelin toteuttaminen. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja. PDF-dokumentti. Saatavissa: [file:///C:/Users/tarja/Downloads/ARAn_raportteja-sarja_1_2019%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/tarja/Downloads/ARAn_raportteja-sarja_1_2019%20(4).pdf) [viitattu 14.10.2019].
- Pedersen, M. 2015. Senior Co-Housing Communities in Denmark. Journal of Housing for the Elderly, 29(1–2), 126–145. Saatavissa: www.uef.finna.fi [viitattu 9.4.2019].
- Pikkarainen, A. 2007. Vapaa-aika ja harrastukset. Teoksessa Lyyra, T.-M., Pikkarainen, A., Tiikkainen, P. (toim.) Vanheneminen ja terveys. Tampere: Tammer-Paino Oy, 88–114.
- Pikkarainen, A. 2019. Vieraana vai kotona palvelutalossa? Muutosta ja muuttoa tukemassa. Teoksessa Kulmala, J. (toim.) Hyvä vanhuus. Menetelmiä aktiivisen arjen tukemiseen. Jyväskylä: PS-kustannus, 193.
- Raina, L. 2012. Uusi yhteisöllisyys. Kasvatusyhteisön rakentamisen ammattitaito. Tampere: ARATOR Oy.
- Roivanen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. 2016. Yhteisöt ja sosiaalityö: Johdantoa aiheeseen. Teoksessa Roivanen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. (toim.): Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. United Press Global: 7–20.
- Savolainen, J., Kuusela, Minna., Marjomaa, T., Myyryläinen, H., Taivalantti, K & Tapio, T. 2018. Yhteinen koti maalla -hanke. Loppuraportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.socom.fi/wp-content/uploads/2019/01/YKM-loppuraportti.pdf> [viitattu 14.9.2019].
- Siitonen, T. 2016. Elinympäristön kehittäminen. Teoksessa Heikkinen, E., Jyrkämä, J. & Rantanen, T. (toim.) Gerontologia. Helsinki: Duodecim, 534–540.
- Tauriala-Rasi, T. 2013. ”Tää on aika virikkeellinen juttu ” – asumisyhteisö ikääntyvien asukkaiden voimaantumisen vahvistajana. Jyväskylän yliopisto.

Terveystieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41820/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201306202024.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 5.2.2019].

Teemoittelu. 2016. Jyväskylän Yliopisto. Koppa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu> [viitattu 19.1.2020].

Tutkimuseettisen toimikunnan ohje 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 27.10.2019].

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. 1.–2. painos. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Virkkulankylä, s.a. Virkkulankylä, ihmiselle hyvää. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.virkkulankyla.fi/virkkulankyla/> [viitattu 19.6.2019].

KUALUETTELO

Kuva 1. Muut asukkaat yhteisössä.	30
Kuva 2. Asunnon valintaan vaikuttavat asiat.	31
Kuva 3. Viriketoiminnan asukaslähtöisyys.....	32
Kuva 4. Asukas itse toiminnan ylläpitäjänä.....	33
Kuva 5. Mielenkiintoiset aktiviteetit kylätuvassa.	33
Kuva 6. Yhteisöllisyys ja yksinäisyys.....	34

Yhteisöllisyyden merkitys asunnon valinnassa- kysely

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Ikäryhmä

- 0-50
- 51-65
- 66-75
- 76-

3. Millaisten ihmisten kanssa voisit asua samassa yhteisössä?

- Ystävien
- Omien lapsien
- Sukulaisten
- Samanikäisten
- Eri-ikäisten
- Henkilöiden, joilla on samanlainen arvomaailma ja kiinnostuksen koh-
teet kuin itsellä.
- Kenen kanssa tahansa

4. Kuinka paljon seuraavat asiat merkitsevät sinulle yhteisöllisen asumisen valinnassa?

1=ei ollenkaan, 2=jonkin verran, 3=paljon

	1	2	3
Yhteinen kylätupa ja sen antamat toimintamahdollisuudet	☐	☐	☐
Yhdessä tekeminen (esim. teatteri, urheilutapahtumat...)	☐	☐	☐
Yhdessä tehdyt koti- ja pihatyöt	☐	☐	☐
Ulkoilumahdollisuudet	☐	☐	☐
Marjastus- /sienestysmaastot	☐	☐	☐
Tarjolla oleva ohjattu viriketoiminta	☐	☐	☐
Yhdessä suunniteltu harrastustoiminta	☐	☐	☐
Esteetön ja toimiva asunto	☐	☐	☐
Esteetön ja toimiva asuinympäristö	☐	☐	☐
Asukkaiden samanhenkisyys	☐	☐	☐
Palvelut lähellä	☐	☐	☐
Turvallisuus ja naapuriapu	☐	☐	☐
Uudet ystävät	☐	☐	☐
Uusi yhteisöllinen elämäntyyli	☐	☐	☐
Ulkopuolisten palveluiden hankkimen	☐	☐	☐

5. Näetkö, että viriketoiminta voisi pyöriä asukaslähtöisesti?

- Kyllä
- Ei

6. Mikä voisi olla asukaslähtöisen viriketoiminnan esteenä?

7. Näkisitkö itsesi aktiivisena toimijana tai toiminnan ylläpitäjänä kyläyhteisössä?

- Kyllä
- Ei

8. Mikä seuraavista kiinnostaisi sinua kylätuvassa?

- yhteiset sauna-/grilli-illat
- elokuvaillat
- teemaillat (ulkopuolinen luennoitsija)
- lauluillat
- käsityöpiiri
- liikunta
- peli-illat (korttipelit, biljardi)
- puuverstastoiminta
- seurakunnan järjestämät tilaisuudet
- muu, mikä?

9. Ehkäiseekö yhteisöllinen asuminen mielestäsi yksinäisyyttä?

- Kyllä
- Ei

Vapaa kommentti

10. Miten itse edistäisit yhteisöllisyyden toteutumista?

**11. Minkälainen yhdessä tekeminen houkuttelisi sinua muuttamaan Virk-
kulankylään?**

Kysymys 6: Mikä voisi olla asukaslähtöisen viriketoiminnan esteenä?

- *"Toimijoiden puute"*
- *"ihmiset eivät lähde toimintaan mukaan"*
- *"viriketoiminta vaatii ammatillista osaamista"*
- *"dementia"*
- *"asukkaiden fyysinen ja psyykkinen kunto"*
- *"eriyvät sairaudet, arvomaailma"*
- *"Taitojen puute ja kiinnostuksen puute. terveydelliset syyt"*
- *"yksipuolisuus, jos samaa ikäryhmää"*
- *"ei mikään"*
- *"asukkaiden yhteisten intressien puute. asukkaiden terveydentila"*
- *"asukkaiden passiivisuus ja huono terveydentila. voisiko olla myös raha, pystytäänkö toteuttamaan edullisesti. onko kaikilla mahdollisuus osallistua, jos tulee kustannuksia."*
- *"liikkumisen vaikeudet, esim pyörätuoli. asukkaiden erilainen arvomaailma. tiukkapipoisuus"*
- *"esimerkiksi liikuntarajoitteet"*
- *"häiriö"*
- *"heikko terveys, taloustilanne"*
- *"ennakkoluulot"*
- *"asukkaiden erilaiset kiinnostuksen kohteet"*
- *"eripura. liian erilaisia ja tasoisia ihmisiä"*
- *"erilaiset mieltymykset, mielenkiinnonkohteet ja aikataulut. Kulujen korvaaminen, tasapuolisuus viriketoiminnan järjestämisessä ja joidenkin asukkaiden passiivisuus sekä järjestämisessä että osallistumisessa."*
- *"ikä, vastuun välttäminen, voimat"*
- *"huonokuntoisuus, keskinäinen riitely, osaamattomuus"*
- *"eripuraisuus"*
- *"huonot naapurit"*
- *"asukkaiden keskinäiset mielipide/näkemyserot, liian innokkaat tuottajat"*
- *"toiset liikkuu ja toiset eivät halua liikkua"*
- *"vetäjän puute"*
- *"itsepäisyys, joku liian aktiivinen toimija"*
- *"toiminnan järjestäminen jää aina vain yhdelle henkilölle. toimintaan osallistujien vähäisyys"*
- *"itsekkyyys"*
- *"näkemyserot"*
- *"asenne, osaamattomuus, laiskuus"*

- *"liian flekmaattiset asukkaat, jotka eivät halua osallistua eri aktiviteetteihin ja viriketoimintaan. tällaiset ihmiset voivat osallistua viriketoimintaan paremmin, jos asukkaiden joukossa olisi aktivaattori/aktivaattoreita"*
- *"joku alkaa päällepäsmäriksi"*
- *"erilaiset mielenkiinnon kohteet ja huonokuntoiset asukkaat"*
- *"sairaus"*
- *"muistohäiriö"*
- *"esim terveys"*
- *"eri arvomaailma"*
- *"huono kuntoinen, ei ole samanhenkinen, pomottaminen"*
- *"voimat ja liikkuminen"*
- *"erilaiset näkemykset"*
- *"liian huonokuntoiset ja huonomuistiset asukkaat"*

Kysymys 10: Miten itse edistäisit yhteisöllisyyden toteutumista?

- *"olisin aktiivinen innostaja ja mukana monessa. järjestäisin jump-patuokioita"*
- *"jokaisen innostaminen erikseen"*
- *"osallistumalla kivoihin yhteisiin aktiviteetteihin, mahdollisesti jopa järjestämällä jotain"*
- *"voisin keittää aamupuuron oman talon porukalle. järjestää yhteisen kävelyretken säännöllisesti. iltapäiväkahvit"*
- *"toisen huomioon ottaminen"*
- *"osallistumalla, tutustumalla, ehkä luennoimalla"*
- *"puhuminen"*
- *"osallistumalla toimintaan ja toiminnan kehittämiseen. omalta osaltani huolehtisin, ettei kukaan jää yksin."*
- *"avoimuudella, ystävällisyydellä, keskustelemalla"*
- *"yhteishengen luomisessa, edistämässä auttaminen (yhteisiä tapaamisia)"*
- *"positiivisella asenteella"*
- *"sosiaalisuudella"*
- *"voisin järjestää käsityöiltoja, retkiä yms."*
- *"kylähipat olisi joka lauantai"*
- *"opettaisin muille käsi- ym. töitä"*
- *"pyrkisin huomaamaan jollakin tapaa kaikki"*
- *"olemalla avoin ja aktiivinen"*
- *"osallisuus tapahtumien järjestelyihin ja yrittäisin saada yksinäisiä asukkaita mukaan toimintaan / tapahtumiin antaisin naapuriapua"*
- *"hyvät ideat, toisten toteutettaviksi"*
- *"lähtisin mukaan sellaisiin ryhmiin, jotka itseä kiinnostaa."*
- *"olemalla avoin uusille asioille"*
- *"lounaspalvelun järjestäminen yhteisölle"*
- *"avoimuus, joustavuus, positiivisuus"*
- *"en ole edistämässä"*

Kysymys 11: Minkälainen yhdessä tekeminen houkuttelisi sinua muuttamaan Virkkulankylään?

- ”Yhteiset retket, joogailu, pilates, jumpat”
- ”ei mikään”
- ”ystävän kanssa olisi helpompi muuttaa”
- ”asun kaukana, ei ole mahdollista, mutta kyseinen asuminen kiinnostaisi”
- ”yhdessä tekeminen, retkeily lähelle tai kauas. lukupiirit, taidepiirit, ruokapiiri, yhdessä kuntoilu, kuntosali. hyvä sauna ja iso palju.”
- ”tutustumiset eri paikkoihin lähiympäristössä. luentotyypiset illanvietot hyvän kahvin ja pullan kera”
- ”asun liian kaukana. oma kotiseutu vetää varmaan eniten vanhempanakin”
- ”käsityöt, liikunta, retket”
- ”liikunnallisuus ja harrastamahdollisuudet. sellaiset ihmiset, joilla positiivinen asenne yhteisöllisyyttä kohtaan”
- ”uskon, että olen sopeutuva ja uusille asioille avoin”
- ”liikuntamahdollisuudet, yhdessä tehtävät puutarha yms työt”
- ”aktiivinen harrastustoiminta. aamutanssit tai muu aamuinen liikunnallinen toiminta sekä tietokilpailuhenkiset teemaillat, korttelipelikerho. ylipäätään hauskat juttelut. ruokapalvelu esim kylätalolle.”
- ”paljon tilaa harrastuksille”
- ”esim korttelitalo”
- ”en osaa sanoa”
- ”metallityöverstas ja tallitila lisäisi mielenkiintoa”
- ”vanhojen tanssit”
- ”yhdessä tekemistä tärkeämpää ovat toimivat asumispalvelut”
- ”esteetön sopiva asuminen, jossa on tapahtumia”
- ”yhteisöllisyys, toiminta johon on helppoa lähteä mukaan”
- ”en koe tällä hetkellä ajankohtaiseksi”
- ”ei ole vielä ajankohtaista, mutta myöhemmin ehkä. mukavat naapurit ja aktiivinen harrastetoiminta”
- ”ulkoilu, seurusteluillat, liikunta esim. jooga ja venyttely”
- ”ikäntyessä turvallisuus näkökulma painottunee. Yhdessä tekeminen on periaatteessa hyvä asia, toiminnasta riippumatta”
- ”vaikkapa lenkkeily, retket, askartelu, yhteiset kahvihetket”
- ”erilaiset yhteiset tapahtumat ja retket, liikunta, kulttuuri, lähes kaikki käy.”
- ”ei mikään”
- ”asun helsingissä ja sukulaiset myös, ei sen takia kiinnosta.